

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

Savolainen, Jonna

2010 Otaniemi

SEKSUAALITERVEYSKASVATUSPÄIVÄ KUITINMÄEN KOULUN 9.- LUOKKALAISILLE

Riikka Murtomäki
Linda Oksa
Jonna Savolainen
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2010

Riikka Murtomäki, Linda Oksa, Jonna Savolainen

Seksuaaliterveyskasvatuspäivä Kuitinmäen koulun 9.-luokkalaisille

Vuosi 2010

Sivumäärä 49

Tämä opinnäytetyö on osa Kuitinmäki - hanketta, joka on Laurea-ammattikorkeakoulun Otaniemen paikallisyksikön ja Kuitinmäen koulun yhteinen hanke. Hankkeen kokonaistavoitteena on ylläpitää sekä edistää yläkouluikäisten nuorten terveyttä ja hyvinvointia.

Opinnäytetyön tarkoituksena on ollut järjestää Kuitinmäen koulun 9.-luokkalaisille seksuaaliterveyskasvatus teemapäivä ja tätä kautta tukea nuorten seksuaaliterveyden edistämistä toiminnallisella tavalla. Tavoitteina opinnäytetyössä oli lisätä nuorten tietoutta seksuaaliterveydestä sekä omasta vastuusta tässä. Lisäksi tavoitteena oli auttaa nuoria löytämään luotettavia tiedonlähteitä.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisella menetelmällä Keski- Espoon koulun liikuntasalissa. Liikuntasaliin oli pystytetty kuusi pistettä, joiden aiheet ja sisällöt käsittelivät seksuaaliterveyttä, seksuaalioikeuksia, vastuunottoa sekä median luomia paineita liittyen seksuaaliterveyteen. Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat pisteet opinnäytetyön tekijöiden toiveiden pohjalta.

Toteutettu terveyskasvatuspäivä arvioitiin useasta eri näkökulmasta. Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat arvioivat päivää ja sen suunnittelua vertaisarvioinnin sekä palautelomakkeen avulla. Kuitinmäen koulun oppilaat antoivat palautteen päivästä palautelomakkeen avulla. Näiden palautteiden avulla arvioitiin opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista. Opinnäytetyöntekijöinä arvioimme prosessia oman ammatillisen kasvun ja kehityksen näkökulmasta.

Terveyskasvatuspäivä oli kokonaisuudessaan onnistunut tapahtuma ja opinnäytetyölle asetetut tavoitteet saavutettiin. Nuorten tiedot sekä taidot seksuaaliterveydessä lisääntyivät ja päivä koettiin hyödyllisenä myös työelämän edustajien puolelta. Opinnäytetyöprosessi oli onnistunut myös ammatillisen kasvun näkökulmasta: tiedot ja taidot organisoinnista sekä huolellisen suunnittelun tärkeydestä ja ryhmän ohjaamisesta kehittyivät.

Seuraavan samankaltaisen teemapäivän järjestäjät voisivat ottaa vinkkejä tästä opinnäytetyöstä. Huomioon otettavia seikkoja ovat intervention järjestämisen haasteet kuten koulujen henkilökunnan aikataulujen yhteensovittaminen sekä päivän toteuttajien innostaminen. Tämän opinnäytetyön kyselykaavakkeiden tuloksista saadaan tietoa nuorten kiinnostuksen kohteista seuraavaa kertaa varten. Teemapäivän toiminnallisista rasteista voitaisiin myös tuottaa esimerkiksi materiaalikansio, jota voisi käyttää tukena terveystiedon seksuaaliterveyttä käsittelevillä tunneilla.

Avainsanat: terveyden edistäminen, terveyskasvatus, seksuaalisuus, yhdeksäsluokkalainen

Abstract

This thesis work is part of the Kuitinmäki project which was carried out as collaboration between Laurea University of Applied Sciences and Kuitinmäki School. The specific overall aim of the project was to find ways to maintain and promote the health and well-being of 9th graders.

The practical work for this thesis was realized by arranging a theme day on sexual education for the 9th graders of Kuitinmäki School. The rationale was to promote the students' sexual health and prevent future problems by providing them with knowledge about sexuality, sexual health and explaining to them the importance of responsible sexual behavior. In addition to educating the students about sexual health, the aim was to help them to find reliable sources of information about sexuality for future reference.

The theme day was arranged in the gym hall at Keski-Espoo School. There were six check points in the gym hall with different themes dealing with sexual health, sexual rights, responsibility and sexuality-related pressures created by the media. The themes of the check points were designed and realized by the students of Laurea University of Applied Sciences, based on the ideas of the students working on this thesis.

Upon realization, the theme day was evaluated from several points of view. The students of Laurea gave a general evaluation of the day and the way it was organized through peer-to-peer evaluation and by filling in a questionnaire. The pupils of Kuitinmäki School gave their feedback by filling in a questionnaire. The thesis workers evaluated the whole process in relation to their own professional learning and development.

The theme day was a successful event as a whole and the overall aims of the thesis were attained. The 9th graders felt they gained knowledge about sexual health and the adults dealing with sexual education found the theme day valuable and helpful, too. The process was also useful from the point of view of professional development and the authors of this thesis feel they learned more about the importance of careful planning and increased their organizational and instructional abilities.

This thesis work could be used as a source of ideas when arranging similar kinds of theme days in the future. This work brought up a few things that should especially be considered in order to organize a successful event. First, it is important to schedule the day in such a way that it is easy for all the people involved to attend. Second, it is crucial that the people organizing the theme day are enthusiastic and motivated about the event.

The answers the students gave in the feedback forms will be considered when organizing the next theme day so that the topics the students are the most interested in will be included. Also, it could be useful to create a portfolio based on the topics covered during the theme day. This portfolio could be used as material in health education classes when discussing issues related to sexual health.

Keywords: sexuality, sexual education, health promotion, 9th grader

Sisälllys

1	Johdanto	5
2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	6
3	Tutkimuksia ja tutkimushankkeita nuorten terveydestä ja hyvinvoinnista	8
3.1	Kouluterveyskysely	8
3.2	"Viettien viemänä?"	8
3.3	Oppilaiden asennoituminen seksuaalikasvatukseen ja koettu seksuaaliterveys	9
3.4	PESESE - peruskoulun seksuaalikasvatus	9
3.5	Nuorten seksuaaliterveyden edistäminen paikallistason yhteistyönä.....	10
3.6	NUSKA-kohtaamisprojekti	10
3.7	Seksuaalikasvatusmateriaalit - nuorten näkemyksiä ja kokemuksia	11
4	9.-luokkalainen ja murrosikä	11
4.1	Terveystieto yläkoulussa.....	12
5	Terveyden edistäminen	13
6	Seksuaalisuus	15
6.1	Seksuaalisuuden portaat.....	16
6.2	Seksuaalioikeudet	17
6.3	Seksuaaliterveys.....	19
6.3.1	Seksuaalisuus ja media.....	19
6.3.2	Seksuaalinen väkivalta	20
6.3.3	Seksuaalivähemmistöt.....	20
6.3.4	Seksitaudit	21
7	Toiminnallinen opinnäytetyö	21
8	Luotettavuus ja eettisyys	22
9	Opinnäytetyön toiminnallinen osuus	24
9.1	Teemapäivän suunnittelu ja toteutus	24
10	Palautekyselyjen tulokset.....	28
10.1	9.-luokkalaisten kyselyn tulokset	28
10.2	Pisteiden pitäjien kyselyn tulokset	32
10.3	Arviointi esillä olleista postereista	36
11	Pohdinta.....	37
11.1	Tarkoitus ja tavoitteet.....	37
11.2	Tavoitteiden saavuttaminen	37
11.3	Päivän arviointi	39
11.4	Jatkotutkimushaasteet.....	40
	Lähteet	41
	Liitteet	45

1 Johdanto

Seksuaaliterveys on varsin uusi käsite maailmanlaajuisesti. Kaikilla on oikeus seksuaaliterveyteen. Seksuaalioikeus-käsite on tullut viime aikoina puheeksi yhteiskunnassamme. Laki velvoittaa, että kouluissa on annettava terveystiedon opetusta. Seksuaaliterveys nähdään koko ihmisen elämänkaarta koskettavana asiana (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 60).

Seksuaalikasvatus peruskouluissa on avainasemassa ajatellen terveystiedon sekä terveystieteen, sillä se tavoittaa koko oppivelvollisuusikäisen väestön. Peruskoulun 9. luokka on käytännössä viimeinen mahdollisuus tavoittaa useita nuoria ja lisätä heidän tietojensa seksuaaliterveyteen liittyvistä asioista. Terveystietoon liittyy useita eri aiheita, joista seksuaaliterveys on yksi muiden joukossa. Seksuaaliterveysaiheen opetus voi vaihdella suurestikin eri kouluissa. Peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisten seksuaaliterveystiedon kehitystä seurataan valtakunnallisesti tapahtuvassa kouluterveyskyselyssä, jossa myös Kuitinmäen koulu on ollut mukana (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 25–27).

Vuonna 1994 tehdyn opintosuunnitelmauudistuksen jälkeen havaittiin seksuaaliterveyskasvatuksen hyödyt. Vuosituhannen alussa muutettiin koululainsäädäntöä siten, että terveystieto sai oppiaineen aseman, mikä mahdollisti seksuaaliterveyttä koskevien aiheiden sijoittamisen useisiin oppiaineisiin ja aihekokonaisuuksiin. Kouluissa uutta opetussuunnitelmaa on toteutettu syksystä 2006 lähtien. Yläasteella (peruskoulun 7.–9.-luokat) terveystietoa opetetaan omana oppiaineenaan yhteensä 114 tuntia (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 25–26).

Sosiaali- ja terveysministeriön laatimassa laatusuosituksessa tarkoituksena on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kaikissa kunnissa. Laatusuositus on tehty Terveys 2015 -hanketta tukien. Laatusuosituksen liitteenä on esimerkkejä terveyden edistämisen sisällöistä. Yksi sisällön kohteista on seksuaaliterveyden edistäminen sekä sukupuolitautilien ehkäisy. Oppinäytetyö tukee sekä Terveys 2015 – hanketta että laatusuosituksia (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 45).

Oppinäytetyö toteutetaan Kuitinmäki-hankkeessa, jonka tavoitteena on yhdessä Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa ylläpitää ja edistää yläkouluikäisten nuorten terveyttä ja hyvinvointia. Lapsuudessa ja nuoruudessa syntyy kasvun ja kehityksen kautta pohja koko aikuisuudelle. Tämä oppinäytetyö korostaa ennaltaehkäisevää näkökulmaa sekä uusia ohjausmuotoja seksuaalikasvatuksessa.

Tarve seksuaaliterveyskasvatuksesta Kuitinmäen koulun 9.-luokkalaisille nousi median tuomasta paineesta yhteiskunnassamme, kouluterveystutkimuksista sekä Kuitinmäen koulun tarpeesta. Yhdessä Kuitinmäki-hankkeen opettajien sekä työelämän edustajien kanssa mietittiin, miten lähteä toteuttamaan ideaa. Päädyttiin suunnittelemaan ja toteuttamaan seksuaaliterveyttä koskeva teemapäivä 9.-luokkalaisille nuorille. Ajankohtaisiksi aiheiksi nousivat media ja sen luomat paineet, seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalioikeudet, seksitaudit, alkoholi ja seksuaalisuus sekä seksuaaliterveyspalveluiden löytäminen ja käyttö. Aiheita käsitellään monipuolisesti kuudessa eri infopisteessä, joita oppilaat kiertävät. Pisteet on suunniteltu motivoimaan ja kannustamaan nuoria toiminnallisella, mielekkäällä tavalla.

Teemapäivän avulla halutaan saada nuoret miettimään omia tapojaan, tottumuksiaan ja mielipiteitään liittyen seksuaaliterveyteen. Lisäksi halutaan lisätä nuorten vastuullisuuden tunnetta terveysasioissa sekä auttaa nuoria löytämään luotettavaa tietoa. Opinnäytetyö tukee ammatillisen kasvun tavoitteita ja luo pohjaa tulevalle terveydenhoitajan ammattitaidolle.

2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on suunnitella, toteuttaa ja arvioida Kuitinmäen koulun 9.-luokkalaisille seksuaaliterveyskasvatus teemapäivä ja tätä kautta tukea nuorten seksuaaliterveyden edistämistä (kuvio 1). Tavoitteina on lisätä tietoa seksuaaliterveydestä nuorten keskuudessa, lisätä tietoisuutta omasta vastuusta seksuaaliterveys asioissa ja saada nuoret pohtimaan tätä sekä auttaa löytämään oikeita tiedonlähteitä ja kriittisyyttä mediaa kohtaan. Nykypäivänä nuoret osaavat hakea Internetin hakupalveluiden avulla paljon tietoa, mutta luotettavan tiedon löytäminen ei välttämättä onnistu tarvittavan nopeasti ja helposti. Oikeanlaisen tiedon jakamisella ja ennaltaehkäisyllä voidaan vaikuttaa nuoren myöhempään elämään, hyvinvoinnin ylläpitämisen taitoihin sekä terveyskäyttäytymiseen.

Teemapäivä koostuu seuraavanlaisista teemoista, jotka liittyvät seksuaaliterveyskasvatukseen:

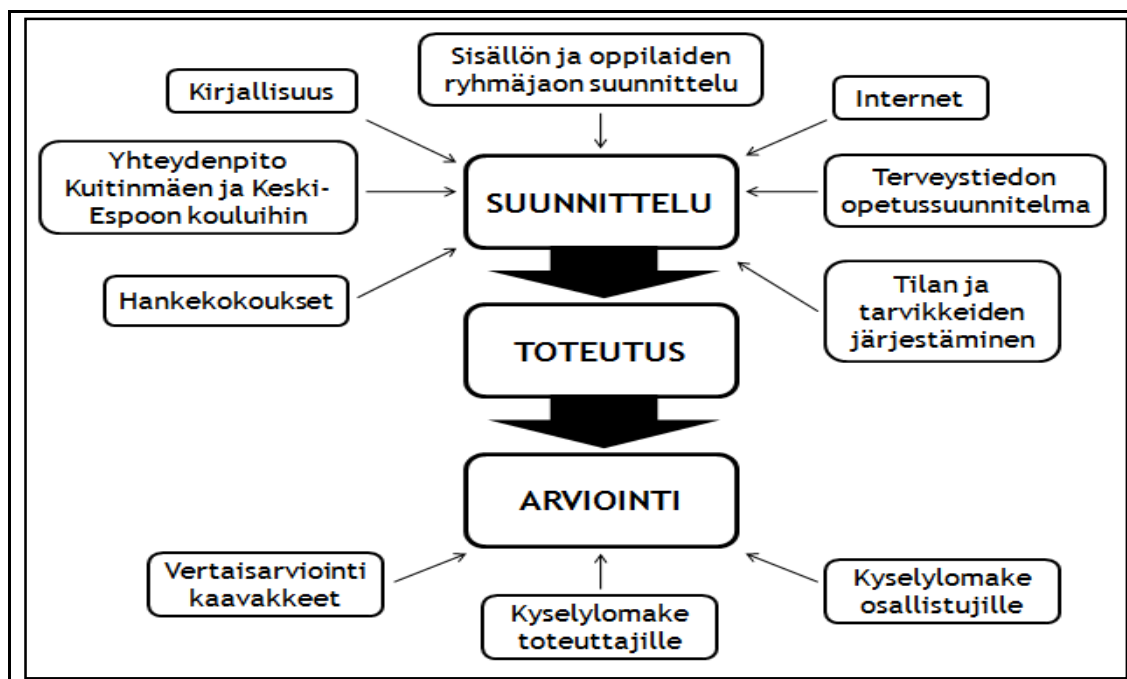
- media, haasteita seksuaalisuuden kohtaamiselle
- seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalioikeudet
- seksitaudit
- alkoholi ja seksuaalisuus
- seksuaaliterveyspalvelut, nuorten tarpeiden näkökulmasta.

Lisäksi teemapäivään sisältyy termistö piste, jossa nuoret voivat mitata tietojansa muun muassa seuraavista sanoista: pornografia, prostituutio, kaupallinen seksi, seksuaaliset vähemmistöryhmät.

Elämme tietoyhteiskunnassa, jossa "tietotulvan" vallassa voi olla hankalaa jaksaa motivoitua pohtimaan yksittäisiä aihealueita kuten seksuaalisuutta, ehkäisyä tai median luomia nais- ja miesihanteita. Teemapäivän avulla pyritään herättämään nuorten kiinnostusta pohtimaan seksuaaliasioita ja omaa seksuaaliterveyskäyttäytymistään, omia arvojaan ja mielipiteitään asiasta mielekkäällä, toiminnallisella sekä osallistavalla tavalla.

Opinnäytetyön tekijöiden terveydenhoitajakoulutuksen tavoitteena on saada kokemusta intervention järjestämisestä. Lisäksi tavoitteena on lisätä kokemuksia nuorten kanssa työskentelystä sekä ryhmän ohjauksesta. Tällä tavalla on tarkoitus tuoda opitut tiedot ja taidot käytäntöön.

Idea opinnäytetyöhön tuli koulun tarpeesta sekä oman kiinnostuksemme pohjalta. Opinnäytetyössä on huomioitu 9.-luokkalaisten terveystiedon opetussuunnitelma, jota pyritään tukemaan syventämään lisäämällä tietoa aiheesta. Opinnäytetyö toteutetaan Kuitinmäki-hankkeessa. Hankkeen tarkoituksena on yläkoululaisten hyvinvoinnin ja terveystietämisen lisääntyminen sekä niiden ylläpitäminen. Hankkeessa korostuu promotiivinen näkökulma, jolloin tehtävänä on ylläpitää ja vahvistaa terveyttä ja hyvinvointia suojaavia tekijöitä. Tässä hankkeessa on mukana Kuitinmäen koulu sekä Laurea-ammattikorkeakoulu.

Kuvio 1. Opinnäytetyön eteneminen.

3 Tutkimuksia ja tutkimushankkeita nuorten terveydestä ja hyvinvoinnista

Eniten seksuaaliterveyteen liittyvää tutkimustyötä on tehty terveystieteiden ja yhteiskuntatieteiden aloilla. Usein tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyönä tehdyt seksuaaliterveystutkimukset ovat vakiintuneet Suomessa. Seurantaluontoista tietoa väestön seksuaalikäyttäytymisestä saadaan muun muassa Väestöntutkimuslaitoksen Finsex-tutkimuksesta sekä Stakesin teettämästä kouluterveyskyselystä. Nuorten terveystapatutkimus kertoo ehkäisy pillereiden käytöstä. Myös ammattikorkeakouluissa tehdään paljon seksuaali- ja lisääntymisterveyttä koskevia opinnäytetöitä. Tässä opinnäytetyössä käsitellään muutamia esimerkkejä hankkeista, tutkimuksista ja projekteista. Näiden tutkimusten tuloksia on hyödynnetty teemapäivän sisällön suunnittelussa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 135.)

3.1 Kouluterveyskysely

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos teettää vuosittain kouluterveyskyselyn, josta saadaan tietoa nuorten seksuaalikäyttäytymisestä. Yksityiskohtaisempaan analysointiin ja raportointiin tuloksista ei löydy resursseja. Kouluterveyskyselyn vuoden 2006 tuloksista ilmeni, että reilu kolmasosa Etelä-Suomen oppilaista ei kokenut terveystiedon opetuksen lisäävän omia valmiuksiaan huolehtia terveydestään. Joka neljättä oppilasta terveystiedon tunneilla pidetyt aiheet eivät kiinnostaneet. Tytöt olivat poikia kiinnostuneempia aiheista. Noin joka viidennellä yläluokkalaisella oli huonot tiedot seksuaaliterveydestä ja päihteistä. Pojilla tiedot olivat tyttöjä huonompia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 136; Jokela ym. 2006, 18.)

Espoolaisista yläluokkalaisista aiempaa suurempi osa koki hyötyvänsä terveystiedon opetuksesta. He kokivat opetuksen lisäävän valmiuksia huolehtia terveydestä. Kyselyn mukaan seksuaaliterveyteen liittyvät tiedot olivat huonontuneet aikaisempaan nähden. Viidesosalla Espoolaisista yläluokkalaisista oli huonot tiedot seksuaaliterveydestä vuonna 2008. Espoolaisten nuorten terveystiedot eivät poikenneet pääkaupunkiseudun keskiarvosta juurikaan. Myös Espoossa oli nähtävillä sukupuolten erot. Poikia kiinnostivat terveystiedon aiheet vähemmän kuin tyttöjä. Lisäksi poikien tiedot seksuaaliterveydestä oli tyttöjä huonommat. (Jokela ym. 2008, 18.)

3.2 ”Viettien viemänä?”

Vihdissä nuorisotekijä Iiris Nurmo on tehnyt seksuaaliterveyskasvatusohjelman ”Viettien viemänä?” 8.-luokkalaisille nuorille. Toteutuksesta on vastannut Vihdin nuorisotoimi sekä Iiris Nurmo. Ohjelma tähtää ennaltaehkäisevään toimintaan sekä nuorten hyvinvointiin. Tavoitteena on saada nuoret ymmärtämään oikeutensa ja velvollisuutensa omaan elämäänsä ja kehoonsa. Ohjelmassa nuoria kannustetaan keskustelemaan asiallisen tiedon pohjalta

seksuaaliterveyteen liittyvistä asioista. Tällöin nuori oppii kunnioittamaan omaa hyvinvointiaan ja minuuttaan sekä arvostamaan muita. Tällä hetkellä ohjelma ei pyöri kuin Kuoppanummen koululla Vihdissä, vaikka tulokset ovat olleet hyviä. Ongelmana lienee, etteivät koulut ole valmiita antamaan tarvittavaa kymmentä tuntia, jonka ohjelma tarvitsee. Rahoitus ei ole ongelmana. (Aittoniemi 2009.)

3.3 Oppilaiden asennoituminen seksuaalikasvatukseen ja koettu seksuaaliterveys

Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen pro gradu -tutkielman ”Oppilaiden asennoituminen seksuaalikasvatukseen ja koettu seksuaaliterveys” tarkoituksena oli selvittää, miten koulun seksuaaliopetus on vastannut sille asetettuja tavoitteita. Pilottitutkimus tehtiin erään koulun yhdeksäsluokkalaisten seksuaalikasvatuksesta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää miten oppilaiden oppimisasenteet ovat yhteydessä seksuaaliterveyteen ja seksuaaliseen vastuuseen. Lisäksi selvitettiin mitkä olivat sukupuolten väliset erot koetussa seksuaaliterveydessä ja vastuullisuudessa.

Tutkimustulokset osoittivat, että jos seksuaaliterveyttä opetettiin mielekkäällä, osallistuttavalla sekä toiminnallisella tavalla, oli opetuksesta hyötyä. Jos opetus koettiin pitkävetenä, turhauttavana, kiinnostamattomana ja ahdistavana oli se selkeästi yhteydessä heikkona koettuun seksuaaliterveyteen ja seksuaaliseen vastuullisuuteen. Sukupuolten väliset erot huomattiin tutkimustuloksista. Pojat olivat tyttöjä useammin tyytyväisiä kehoonsa. Tytöt taas halusivat poikia enemmän keskustella seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Pojista kaksi kolmasosaa ja tytöistä suurin osa oli sitä mieltä, että ehkäisy kuuluu molemmille osapuolille. Tulosten mukaan koulun seksuaalikasvatus on suhteellisen hyvä tavoitteisiin nähden. Kasvatustapoihin ja -sisältöihin tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota. Sukupuolierot tulisi ottaa opetuksessa huomioon. (Ekman 2006, 3–4.)

3.4 PESESE – peruskoulun seksuaalikasvatus

Vuonna 1996 tehtiin valtakunnallinen tutkimusprojekti PESESE (peruskoulun seksuaalikasvatus ja koululaisten seksuaaliterveystiedot). Tutkimusta seurasi seurantatutkimus vuonna 2006, jossa havaittiin, että nuorten tiedon taso on lisääntynyt aikaisempaan tutkimukseen nähden. Tulokset saatiin keräämällä kaksi kyselyaineistoa. Toinen oli kysely terveystiedon opettajille seksuaalikasvatuksesta ja -opetuksesta, toinen testitulokset 8.-luokan oppilaille tehdyn seksuaaliterveystieto kyselyn kerättyjen vastausten perusteella. Vaikka oppilaiden tiedot ovatkin parantuneet, on tutkimustulosten perusteella seksuaaliterveyskasvatuksessa vielä työsarkaa. Terveystieto-oppiaineen myötä ovat yläasteen oppilaiden tiedot seksuaaliterveydestä parantuneet entisestä muutaman viime vuoden aikana.

Seksuaaliterveyden opettamisessa huomataan alueellisia ja koulukohtaisia eroja. (Kontula 2007, 5.)

Tutkimuksessa kävi ilmi, että sukupuolten välillä tiedoissa on eroja; tytöt tiesivät seksuaaliterveyteen liittyvistä asioista enemmän kuin pojat. Lisäksi nuorilla oli väärää tietoa liittyen lapsen seksuaalisuuteen, valkovuotoon, raskaaksi tulemiseen, kuukautiskiertoon, sukupuolielinten rakenteeseen, termistään, yhdyntään, orgasmiin sekä siihen minkä ikäisenä koetaan ensimmäinen yhdyntä. Sukupuolitaudeista oli tutkimuksen mukaan monenlaista väärää tietoa liittyen esimerkiksi hoitoon ja tartuntariskiä. Ehkäisymenetelmiä tiedettiin hyvin, mutta niiden käytössä ilmaantui tietämättömyyttä. Yleisesti luultiin, että hormonituotannon muuttuminen saa aikaan murrosikäisellä kiinnostuksen seksuaalisuuteen. Siihen vaikuttavia muita tekijöitä, esimerkiksi median vaikutusta, ei nähty. Pojilla oli vääriä käsityksiä tyttöjä enemmän siitä, mikä on seksuaalista häirintää tai hyväksikäyttöä. (Kontula 2007, 24, 41, 78–87.)

3.5 Nuorten seksuaaliterveyden edistäminen paikallistason yhteistyönä

Yhdeksän kuukauden aikana on tehty materiaaleja ja työtapoja nuorten seksuaaliterveyden edistämisestä Nuorten seksuaaliterveyden edistäminen paikallistason yhteistyönä – hankkeessa. Hanke on toteutunut Suomessa ja Virossa. Lähtökohtana oli parantaa ja hyödyntää jo olemassa olevia seksuaaliterveysmateriaaleja sekä antaa työvälineitä nuorten kanssa työskenteleville. Hankkeessa lähestyttiin seksuaalisuutta ja seksiin liittyviä kysymyksiä positiivisen ja kannustavan viestin kautta ja samalla tuettiin nuorten minäkuvaa ja itsetuntoa sekä niiden kehittymistä. Oikeanlainen tieto tukee nuorten asenteita ja arvoja. Hankkeessa kehitettiin materiaaliksi muun muassa kondomin käyttöön innostava kirje, esite joka kertoo seksuaalioikeuksista ja turvaseksistä, tyttöjen murrosikää käsittelevä esite sekä oppimateriaaliansio, jossa käsiteltiin seksuaalisuutta, perherooleja, tunteita ja rakastumista. Materiaalien valmistuksessa kuunneltiin nuoria. (Ritami 2008, 112.)

3.6 NUSKA-kohtaamisprojekti

Väestöliiton seksuaaliterveysklinikalla toimii NUSKA-kohtaamisprojekti, joka on kohtaamis- ja verkostoitumismalli seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneiden 12–18-vuotiaiden nuorten auttamiseksi. Kohtaamis- ja verkostoitumismalli on kehitetty nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten tueksi kaltoinkohdellun nuoren ohjaamiseen ja tukemiseen. Projekti pyrkii myös yhtenäistämään seksuaalisesti kaltoinkohdellun nuoren hoitoa sekä parantaa suunnitelmallisuutta. Projektin työntekijät käyttävät apunaan tutkimustuloksia, kirjallisuutta sekä omia kokemuksiaan kaltoinkohtelusta. Projektin tarkoituksena on lisätä tietoa seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, kehittää kohtaamis- ja verkostoitumismalli, verkostoitua,

järjestää koulutuksia läpi Suomen ja kehittää materiaalia aiheesta sekä ammattilaisille että nuorille ja heidän läheisilleen. Tarkoituksena on nostaa asiaa esille myös mediassa. (Porras 2008, 1, 18.)

3.7 Seksuaalikasvatusmateriaalit - nuorten näkemyksiä ja kokemuksia

Raija Nummelinin tekemän väitöskirjan ”Seksuaalikasvatusmateriaalit - pääkaupunkiseutulaisten nuorten näkemyksiä ja kokemuksia” tutkimustarkoituksena oli tuottaa seksuaalikasvatuksen suunnittelua ja kehittämistä palvelevaa tietoa. Tieto saatiin selvittämällä 15–16-vuotiaiden nuorten näkemyksiä ja kokemuksia seksuaalivalistuslehtisistä ja niiden käytöstä seksuaalivalistuksen välineenä. Tutkimusaineisto kerättiin vuonna 1997 avoimella kyselylomakkeella. Kyselylomakkeeseen vastasi yhteensä 134 9.-luokkalaista nuorta eri pääkaupunkiseudun yläasteilta. (Nummelin 2000, 151–152, 154, 156.)

Nuoret pitivät tulosten perusteella tärkeinä ja tarpeellisina lehtisten käyttöä seksuaalikasvatuksen tukena. Materiaali oli heidän mielestään tiedoiltaan osittain puutteellista. Tiedot oli käsitelty pintapuolisesti ja suppeasti. Sisällöllisesti lehtisten tiedot olivat koulujen antaman seksuaaliterveystiedon kanssa yhteen sopivia. Nuoret pitivät tärkeänä, että materiaaleissa oli kuvia sekä asiat seksuaalisuudesta oli kokonaisvaltaisesti sekä kiinnostavalla tavalla kirjoitetut. Lehtisin toteutettu seksuaalikasvatus kaipaa tutkimuksen mukaan kehittämistä. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää kehittämisprosessissa. Nuorten tarpeet ja toiveet kohtaavat puutteellisesti lehtisin toteutettuun seksuaalikasvatukseen. (Nummelin 2000, 151–152, 154, 156.)

Lehtisiä on nuorten saatavilla vaihtelevasti. Ne ovat tuoneet nuorille vain vähän uutta tietoa seksuaalisuudesta. Nuoret kaipaavat nykyistä monipuolisemmin ja seikkaperäisemmin tietoa tuottavaa materiaalia seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. He lukevat niistä mieluiten kuin kyselevät aiheesta. Nuorten selonteosta päätellen tulisi seksuaalikasvatuksen materiaaleissa käsitellä asioita, joista nuorten on vaikea saada tietoa esimerkiksi vähemmistöryhmät sekä niitä tietoja, joita käsitellään yleisesti vähän, esimerkiksi tunteet ja tuntemukset. Oman identiteetin tunteminen ja minäkuva on vuorovaikutuksellinen prosessi, joten lehtisillä ei voi korvata seksuaaliopetusta ja -neuvontaa. On kuitenkin syytä käyttää materiaaleja opetuksen ja neuvonnan tukena. (Nummelin 2000, 151–152, 154, 156.)

4 9.-luokkalainen ja murrosikä

9.-luokkalaian on 14–15-vuotias murrosikäinen nuori. Murrosikä on nopean kasvun ja muutoksen aikaa. Se alkaa noin 10–15 vuoden ikäisenä, tytöillä keskimäärin hieman poikia aikaisemmin. Kaikki käyvät läpi murrosiän muutokset yksilöllisesti omaa tahtiaan. Muutoksia

tapahtuu niin biologisesti, sosiaalisesti kuin emotionaalisestikin. Kehossa tapahtuvat fyysiset muutokset johtavat sukukypsyteen. Muutoksia ovat kivesten ja rintojen kasvu, muutokset pituudessa, ihossa, äänessä ja sukupuolielimissä sekä kiihottumiset ja mahdollinen itsetyydytys. Näistä muutoksista pitäisi nuorella olla tietoa jo ennen kuin ne alkavat kokemuksellisesti hämmäntää häntä. (Aho ym. 2008, 14–15; Wikipedia 2009.)

Psykkisellä tasolla tapahtuu murrosiässä myös paljon. Mieliala on ailahtelevaista, välillä on hyviä päiviä ja välillä huonoja. Tällöin nuori voi kokea ristiriitaa kehonsa ja tunteidensa kanssa. Murrosikä on usein nuoren mielestä epävarmaa aikaa, hän tarvitsee läheistensä tukea muuttuvan kehon ja seksuaalisten tunteiden hyväksymiseksi. Murrosikäisenä nuorilla alkaa tarve itsenäistyä sekä kasvu kohti aikuisuutta. Hän oppii kantamaan vastuuta itsestään sekä muista. (Aho ym. 2008, 14–15; Wikipedia 2009.)

Murrosikää kuvataan herkistymisaikana. Tällöin nuoren seksuaalinen identiteetti hakee suuntaa. On tavallista, että nuoruusiässä ihminen kokeilee myös erilaisia seksuaalisia suuntautumisia. Halu näihin kokeiluihin saa nuoren miettimään homoseksuaalisia piirteitään ja saa hänet yhä epävarmemmaksi ja hämmentyneemmäksi tässä usein jo vaikeassa myllerryksen ja kasvun vaiheessa. Rakastumisen kohteet rajautuvat vähitellen nuoren aikuistuessa. (Aho ym. 2008, 14–15.)

Itsetunto on ihmisen käsitys itsestään, yksilöstä osana ympäristöä, yhteiskuntaa. Se on kokemus omasta arvosta. Itsetunnon kehittymiseen vaikuttavat monet tapahtumat, joihin ovat osana muut ihmiset ja ympäristö. Näitä ovat muun muassa se, miten nuori oppii arvostamaan sukupuoltaan, miten hän kokee itsensä osana sosiaalista yhteisöä, millaisena hän kokee oman kehonsa sekä kuinka hyvin hän hallitsee itseään. Mitä parempi itsetunto nuorella on, sitä enemmän hän itseään arvostaa. Hyvä itsetunto tukee myös seksuaaliterveyttä. Suurimmat kriisit nuoren elämässä koskevat hänen itsetuntoaan, riittämättömyyden tai erilaisuuden tunnetta. Nuoren kanssa tekemisissä olevat voivat tukea hänen itsetuntoaan omalla esimerkillään sekä keskustelemalla nuoren kanssa. (Aho ym. 2008, 15–16.)

4.1 Terveystieto yläkoulussa

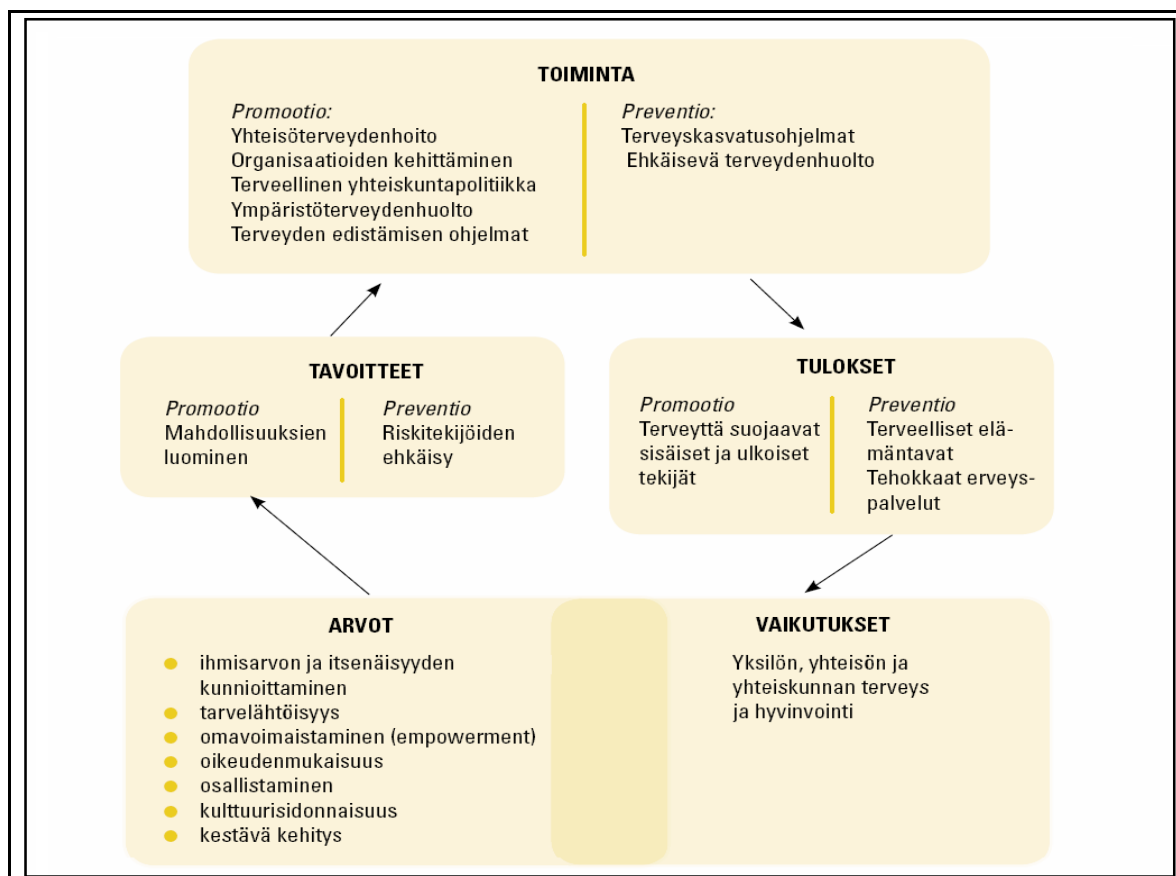
Terveystiedon opetuksen tarkoituksena on terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden osaamisen edistäminen. Sitä opetetaan alakoulussa osana muita aineita, mutta vuosiluokilla 7-9 se on ollut omana oppiaineena vuodesta 2002 lähtien. Terveystiedon opetuksen lähtökohtana on oppia terveyden käsitteitä sekä ihmisen holistisuutta. Peruspilareina opetuksen sisällössä ovat lapsen ja nuoren arki, kasvu ja kehitys sekä ihmisen elämäntilanne. Opetuksella kehitetään valmiuksia ottaa vastuuta ja toimia oman ja muiden terveyden edistämiseksi. (EDU 2008.)

Terveystiedon opetusta tulee suunnitella yhteistyössä biologian, maantiedon, fysiikan, kemian, kotitalouden, liikunnan ja yhteiskuntaopin kanssa, jotta nuorille muodostuu hyvä kokonaiskuva terveystiedosta. Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan opetuksen keskeisiä suuria asiakokonaisuuksia ovat: kasvu ja kehitys, terveys arkielämän valintatilanteissa, voimavarat ja selviytymisen taidot sekä terveys, yhteiskunta ja kulttuuri. Näiden sisällöistä seksuaaliterveyskasvatukseen viittaavaa pienempiä kokonaisuuksia ovat: fyysinen kasvu ja kehitys, kehittyvä seksuaalisuus, seksuaaliterveys: ihmissuhteet, seksuaalisuus, käyttäytyminen ja niihin liittyvät arvot ja normit, keskeiset terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut sekä lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskeva lainsäädäntö. Nämä edellä mainitut sisällöt Kuitinmäen koulun 9.-luokkalaiset ovat yläkoulun terveystiedon opetuksessa jo oppineet. (EDU 2007.)

5 Terveyden edistäminen

Terveyden edistämisen viitekehys muodostuu toiminnasta, tavoitteista, arvoista ja tutkimustuloksista (kuvio 2). Terveyden edistämisen pohjana pidetään erilaisia arvoja muun muassa ihmisyydestä, oikeuksista ja itsenäisyyden kunnioituksesta. Terveyden edistämistä voidaan tarkastella ja toteuttaa sekä promotiivisesta (esimerkkinä terveellinen yhteiskunta politiikka) että preventiivisestä näkökulmasta (esimerkkinä terveyskasvatusohjelmat). Tulokset, vaikutukset näkyvät saavutettujen tavoitteiden kautta kansan lisääntyneenä hyvinvointina. (Terveyden edistämisen keskus 2005, 39–40.)

Teemapäivän keskeisin aihe on terveyden edistäminen. Tämän aiheen puitteissa käsitellään hyvinvointia, tiedon lisäämistä, itsetuntoa, seksuaalisuutta sekä muun muassa median haasteellisuutta seksuaalisuuden kohtaamiselle. Teemapäivän toimintamuotoina ovat ryhmän ohjaus, ammatillinen kasvu, organisointi ja yhteistyö.

Kuvio 2. Terveystiedon edistämisen viitekehys. (Terveystiedon edistämisen keskus 2005, 40.)

Terveystiedon edistäminen on toimintaa, jonka tavoitteena on ihmisten sekä ympäristön terveyden ja hyvinvoinnin aikaansaaminen sekä sairauksien ehkäiseminen. Tuloksena terveyden edistämisestä on muun muassa terveyspalveluiden kehittyminen sekä elämäntapamuutokset terveellisempään suuntaan. Vaikutukset tästä toiminnasta näkyvät yksilö, yhteisö ja yhteiskuntatasolla, terveytenä ja hyvinvointina. Yhteiskunnallinen päätöksenteko on terveyden edistämisen kannalta olennaisen tärkeää. (Vertio 2003, 29; Wikipedia 2009.)

Terveystietä edistetään joko promotiivisesti tai preventiivisesti. Promotiivisella terveyden edistämällä tarkoitetaan yksilön ja yhteisön voimavarojen sekä mahdollisuuksien vahvistamista. Preventiivinen terveyden edistäminen jaetaan primaari-, sekundaari- ja tertiaaripreventioon. Primaaripreventiolla vaikutetaan riskitekijöihin, jotta yksilön ja yhteisön alttius sairastua vähenisi, se on siis ennaltaehkäisyä. Sekundaaripreventiolla pyritään ehkäisemään sairauksien pahenemista ja tertiaaripreventiolla parantamaan esimerkiksi jo huonontunutta toimintakykyä. (Terveystiedon edistämisen keskus 2005.)

Terveystiedon edistämiseen koulussa on hyvät edellytykset, sillä koulu tavoittaa lähes kaikki nuoret, he viettävät koulussa suuren osan ajastaan. Lisäksi koulussa työskentelevät ovat itse

opiskelleet kasvatusta. Näistä syistä koulun mahdollisuuksiin terveyden edistämisestä on asetettu suuria tavoitteita. Koulussa toteutettavia tutkimuksia käytetään terveyden edistämisessä hyväksi. Terveyden edistäminen koulussa on toimintaa, joka pohjautuu opetussuunnitelmassa oleviin asioihin. Yhtenä suurena muutoksena oli terveystieto-nimisen oppiaineen tuleminen opetussuunnitelmaan vuonna 2002. Opetushallinnon ja terveydenhuollon tulee tulevaisuudessakin toimia yhteistyössä. (Vertio 2003, 97–99; Terveyden edistämisen keskus 2009.)

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä on laatinut kansallisen seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelman, Toimintaohje 2007–2011, erityisesti nuoret on huomioitu tässä ohjelmassa. Ohjelma sisältää 14 aihekokonaisuutta, joille työryhmä on asettanut tavoitteet sekä suunnitellut toimenpiteet. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 3–4.)

Palvelujärjestelmäämme kuuluu monenlaisia seksuaaliterveyspalveluita. Näitä ovat: Lisääntymisterveyden palvelut kuten äitiyshuolto ja perhesuunnittelu. Stakesin asiantuntijaryhmän mukaan äitiyshuollon tavoitteina on turvata odottavan äidin, sikiön, vastasyntyneen ja perheen paras mahdollinen terveys. Perhesuunnittelupalvelu, jota on kehitettävä niin, että sen sisältöön kuuluu raskauksien suunnittelun lisäksi muun muassa sukupuolitautilien ehkäisy, seksuaalineuvonta ja hedelmättömyystutkimukset. Näiden lisäksi on seksuaaliterveyspalveluja kuten väestöliiton seksuaaliterveyden edistämispalvelut, seksuaalilääketiede, Sexpo säätötoiminta, seksuaaliterapia, seksuaalisen väkivallan uhrien auttaminen sekä sukupuolitautilien hoitopalvelut. (Kontula & Lottes 2000, 67, 69.)

6 Seksuaalisuus

Seksuaalisuus on ihmisessä syntymästä kuolemaan saakka. Sen kehittyminen alkaa jo kohdussa ennen syntymää. Seksuaalisuus sisältää muun muassa seksuaalisuuden kehityksen, sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, eroottisen mielenkiinnon ja suvunjatkamisen. Seksuaalisuuteen vaikuttavat sekä keho, mieli että tunteet. Jokainen kokee ja ilmaisee seksuaalisuutta eri tavoin: ajatuksin, fantasioin, haluin, uskomuksin, asentein ja arvoin. (Aho, Kotiranta-Anamo, Pelander & Rinkinen 2008, 17–19; Mielenterveyden keskusliitto 2001.)

Seksuaalisuus kehittyy läpi ihmisen elämän. Freudin teorian mukaan seksuaalisuus vaikuttaa koko ihmisen persoonallisuuteen. Hän päätteli myös, että yksi mielenterveyden häiriöiden syistä on yhteiskunnan harjoittama seksuaalisuuden tukahduttaminen. Nuoren seksuaalisuuteen liittyy hämmennystä muutoksista: muuttuvasta kehosta ja tunteista. Onkin tärkeää, että nuoren vertailunkohteet ovat realistisia ja terveitä. Voi olla haitallista, jos hän

vertaa itseään epätodellisiin ihmisiin kuten malleihin tai elokuvien muokattuihin hahmoihin. (Aho ym. 2008, 17–19; Hjelm 2002, 61.)

6.1 Seksuaalisuuden portaat

Väestöliiton laatimat seksuaalisuuden portaat kuvaavat seksuaalisen kehityksen etenemistä (Kuvio 3). Jokainen on oma yksilönsä ja saavuttaa portaita omassa tahdissaan. Näin ollen niiden saavuttaminen ei ole ikäsidonnaista. Joissain tapauksissa ihminen voi jäädä jollekin portaalle pitkäksi aikaa tai ei saavuta kaikkia portaita ikinä. Joskus nuorilla on kiire kokeilla kaikenlaista, jolloin vaarana on kehitysvaiheiden väliin jääminen. Tämä voi johtaa myöhemmin erilaisiin ongelmiin kuten omien rajojen asettamisen puutoksiin, riskikäyttäytymiseen, huonoihin tietoihin seksuaaliterveydestä sekä kyvyttömyys muodostaa tasa-arvoista pari- ja ystävyssuhdetta. (Aho ym. 2008, 26.)

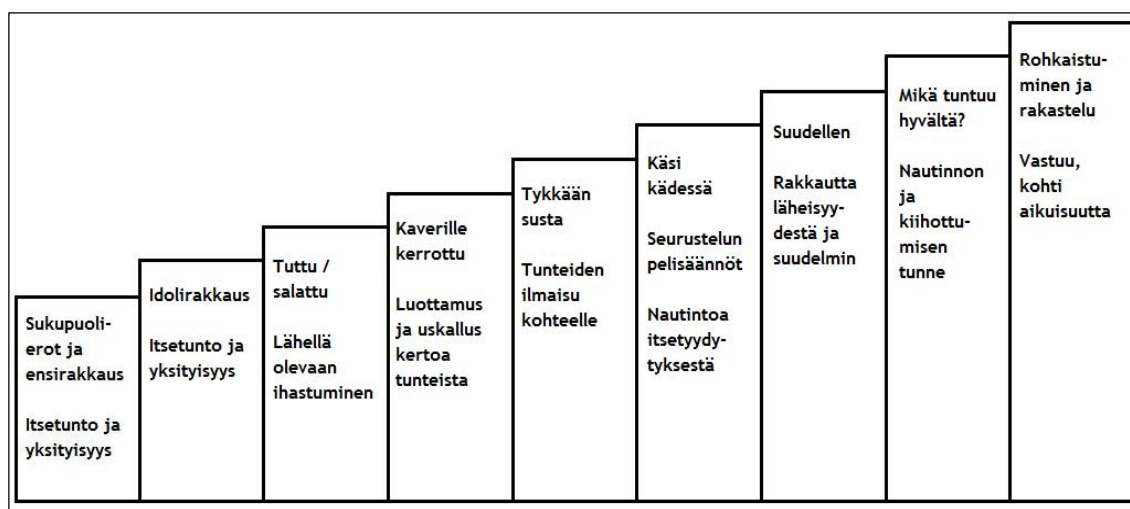
Portaiden kiipeäminen alkaa seksuaalisuuden kehityksen perustasta. Opitaan näkemään miehen ja naisen sekä isän ja äidin erot. Rakastutaan/ihastutaan ensimmäistä kertaa yleensä omaan perheenjäseneseen leikki-iässä. Samalla opetellaan pettymysten kokemista kun esimerkiksi isä ei voikaan mennä naimisiin lapsen kanssa. Seuraavalle tasolle mentäessä yleensä nuori jo haaveilee kodin ulkopuolisesta henkilöstä. Kohteena on jokin idoli kuten urheilija, näyttelijä tai muusikko. Nuori opettelee rakastumisen/ihastumisen kokemista ja sietämistä. Samaistuminen idoliin voi vahingoittaa nuorta. (Aho ym. 2008, 20–25.)

Seuraavalle portaalle noustessa opetellaan sietämään lähellä olevaan kohteeseen liittyviä ihastumisen/rakastumisen tunteita. Tunteita käsitellään yksin edelleen haaveilemalla. Vielä ei uskalleta kertoa tunteista muille. Homo- ja biseksuaalit voivat olla tällä tasolla pitkäänkin, jopa jäädä sille. Seuraavaksi nuori opettelee luottamusta ja uskallusta kertoa tunteistaan toiselle ihmiselle. Ihastumisen/rakastumisen kohteena on usein tällä tasolla tuttu henkilö esimerkiksi luokkakaveri. Tunne-elämän kehittyessä nuori uskaltaa kertoa tunteistaan ja hakee niille hyväksyntää. Tuen myötä kasvaa nuoren itsetunto ja -luottamus. Ystävyystaidot kehittyvät tällä portaalla. (Aho ym. 2008, 20–25.)

Seuraavalla portaalla ihastuminen/rakastuminen uskalletaan jo kertoa kohteelle. Nuori miettii miten kertoa tunteistaan. Nuoret voivat sopia seurustelusta, joka ei yllä vielä aikuisten seurustelun tasolle ja on usein lyhyt suhde. Kuudennella portaalla opetellaan seurustelun pelisääntöjä sekä ilmaisemaan ihastumista/rakastumista sekä pettymystä. Nuori oppii ymmärtämään toista ihmistä suhteessa itseensä sekä hän oppii jakamaan tunteitaan. Intiimille tasolle ei vielä mennä tällä tasolla vaikka lähellä olo voi kiihottaakin. Intiimiydestä haaveillaan ja fantasioidaan yksin. Itsetyydytys on tällä tasolla normaalia. Nuori kokee tunteet hyvinkin voimakkaasti ja aikuisen on tärkeä ottaa nuori vakavasti. (Aho ym. 2008, 20–25.)

Seuraavalla tasolla opetellaan ilmaisemaan tunteita intiimisti toisen kanssa. Intiimiys jää suuteluasteelle. Nuori on jo ehkä oppinut, mikä häntä kiihottaa ja nyt on vuorossa toisen ihmisen intiimi tunteminen. Nuori saavuttaa seuraavan portaan opettelemalla nautintoa ja kiihottumista toisen ihmisen kautta. Opetellaan rakastelemaan sekä antamaan ja vastaanottamaan nautintoa ja hellyyttä. Tärkeintä on oppia kommunikoimaan tunteistaan. Viimeisellä portaalla nuorella on läheinen rakkaussuhde kumppaniin. Ensimmäinen yhdyntäkokemus saavutetaan. Seurustelutaidot alkavat olla aikuisten tasoa. Porras antaa valmiudet omiin valintoihin ja päätöksiin sekä oman elämänsä vastuun kantamiseen. Jos itsemääräämisoikeus ei toteudu, voi siitä olla seuraamuksia myöhempään elämään. (Aho ym. 2008, 20–25.)

9.-luokkalaiset nuoret ovat yksilöllisiä, toiset ovat kokeneet toisia enemmän. Suurin osa tämänikäisistä nuorista sijoittunee viidennen ja kahdeksannen portaan väliin. Osa on ottanut jo suuren askeleen, ensimmäisen yhdyntä kokemuksen, osa ei. Tätä ajattelua on hyödynnetty teemapäivän sisällön suunnittelussa. Teemapäivä tukee nuorten seksuaalista kehittymistä antaen heille valmiuksia kiivetä seksuaalisuuden portaita omaan tahtiin. (Aho ym. 2008, 20–25.)

Kuvio 3. Väestöliitto: Seksuaalisuuden portaat (Aho ym. 2008, 20–21).

6.2 Seksuaalioikeudet

IPPF (Kansainvälinen Perhesuunnittelujärjestöjen Liitto 1995) on luonut peruskirjan seksuaali- ja lisääntymisoikeuksista. Peruskirjan tavoitteena on edistää ja suojella oikeuksia kaikkialla maailmassa riippuen poliittisista, taloudellisista tai kulttuurillisista tekijöistä.

Seksuaalioikeudet ovat yksi ihmisoikeuksien osa. Seksuaalioikeuksia on 12. Ne oikeuttavat ihmisten nauttia tyydyttävästä ja turvallisesta parisuhteesta. Ihmisen ei tarvitse tulla pakotetuksi eikä hänen tarvitse kokea väkivaltaa. Ihmisten tulisi saada harrastaa seksiä ilman

pelkoa infektioista tai raskaudesta. Heillä on oikeus säädellä hedelmällisyyttään turvallisesti, ilman vaarallisia seuraamuksia. Moni nuori ei tunne oikeuksiaan. Teemapäivässä kerrotaan nuorille, mitkä hänen oikeutensa on. (IPPF 1996,1, 4, 5, 7.)

Seksuaalioikeudet:

- oikeus elämään. Yhdenkään naisen elämä ei saa vaarantua raskauden tai synnytyksen vuoksi
- oikeus vapauteen ja turvallisuuteen. Kaikilla on oikeus nauttia ja hallita omaa seksuaalielämäänsä eikä ketään tule pakottaa raskauteen, aborttiin tai sterilisaatioon
- oikeus tasa-arvoon ja kaiken syrjinnän kieltäminen. Kaikilla on oikeus saada tietoa ja koulutusta seksuaalisuudesta.
- oikeus yksityisyyteen. Palvelut luottamuksellisia, oikeus itsenäiseen ehkäisyvalintaan
- oikeus ajattelun vapauteen. Esimerkiksi uskomukset tai aatteet eivät saa rajoittaa ajattelun vapautta.
- oikeus tietoon ja koulutukseen
- oikeus päättää itse naimisiinmenosta, perheen perustamisesta ja perhesuunnittelusta
- oikeus päättää itse lasten hankinnasta ja ajankohdasta
- oikeus terveydenhoitoon ja terveyden suojeluun
- oikeudet tieteellisen kehityksen tuomiin etuihin
- kokoontumisoikeus ja oikeus poliittiseen osallistumiseen
- oikeus olla tulematta kidutetuksi tai pahoinpidellyksi (Väestöliitto 2009).

Väestöliiton asiantuntijat ovat IPPF:n oikeuksien pohjalta laatineet nuoria koskevat oikeudet. Oikeudet ovat pääpiirteittäin samankaltaisia kuin mitkä IPPF on asettanut.

Nuorten seksuaalioikeudet:

- oikeus elämään: Nuorella on oikeus nauttia omasta kehostaan ja seksuaalisuudestaan. Nuorta ei saa syrjiä tai kiusata. Nuori voi vapaasti ilmaista mielipiteensä sekä tehdä omat itsenäiset päätökset liittyen seksuaaliterveyteen, ilman että uskomukset, perinteet, aatteet tai uskonnolliset tekstit vaikuttavat niihin.
- oikeus nauttia seksuaalisuudesta: Nuori saa itse valita siviilisäätynsä sekä haluaako hän lapsia. Hän voi itse päättää seksuaalisen kanssakäymisen tason sekä kenen kanssa seksuaalisuuttaan jakaa lain sallimissa rajoissa. Hänellä on oikeus kieltäytyä seksuaalisesta tapahtumasta. Hänen tulee saada riittävästi tietoa ja välineitä ehkäisymuodoissa. Nuori saa itse päättää oikein tehdyn abortin tai raskauden jatkamisen välillä ja saada tarpeellinen tuki päätökselleen.
- oikeus tietoon seksuaalisuudesta: Aikuisella on vastuu kertoa nuorelle seksiin liittyvistä riskeistä esimerkiksi ehkäisymenetelmistä, sukupuolitaudeista ja

hyväksikäytöstä sekä miten riskejä voidaan välttää. Nuorella on oikeus saada neuvontaa ja ehkäisyvälineitä. Nuorelle on kerrottava hänen seksuaaliset oikeutensa. Tällöin voi nuori vaatia niitä ja siten suojella itseään.

- oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi: Aikuisen on suojeltava ja opetettava nuorelle suojella itseään suunnittelemattomilta raskauksilta, sukupuolitaudeilta ja HIV:ltä sekä seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Aikuisten on suojeltava nuorta hyväksikäytön mahdollisuudelta sillä nuorta ei saa painostaa riskeihin, jotka liittyvät seksiin esimerkiksi seksiin pakottamiselta tai suojaamattomalta seksiltä.
- oikeus seksuaaliterveydenhuoltoon: Seksuaaliterveydenhuollon tulee olla korkeatasoista sekä kunnioitus tulee olla molemminpuolista. Nuoren on oikeus saada palveluita nopeasti, tasa-arvoisesti eikä taloudellinen tilanne saa siihen vaikuttaa. Palvelut järjestetään nuorten tarpeesta, eikä hoito saa olla kivuliasta eikä nuorta loukkaavaa. Palveluiden tulee olla täysin luottamuksellisia.
- oikeus osallistua: Nuorelle on annettava mahdollisuus vaikuttaa nuoria koskeviin päätöksiin ja suunnitelmiin. Heillä on mahdollisuus olla suunnittelemassa nuorten seksuaaliterveyspalveluita sekä -ohjelmia (Väestöliitto 2009).

6.3 Seksuaaliterveys

Seksuaaliterveys on seksuaalisuuteen liittyvää fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja emotionaalista hyvinvointia. Kyse ei ole siis vain sairauden puuttumisesta. Positiivinen ja kunnioittava asenne seksuaalisuuteen sekä seksuaalisiin suhteisiin on edellytys hyvälle seksuaaliterveydelle. Tämä antaa myös mahdollisuuden turvallisiin seksuaalisiin kokemuksiin ilman pakottamista, syrjintää ja väkivaltaa. Edellä mainittujen lisäksi ei tulisi olla riskiä sukupuolitaudeista tai ei-toivotusta raskaudesta. Kaikkien ihmisten seksuaalisten oikeuksien kunnioittaminen ja suojeleminen auttavat saavuttamaan hyvän seksuaaliterveyden. (Kontula & Lottes 2000, 36; Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2007.)

6.3.1 Seksuaalisuus ja media

Elämme mediayhteiskunnassa, jossa media eri muodoissaan on osa elämäämme joka päivä. Saamme mediasta jatkuvasti puheenaiheita ja viihdettä. Tätä kautta se jakaa meille myös asenteita, arvoja ja mielipiteitä, usein huomaamattamme. Mediasta heijastuu todellisuus, mutta sitä myös muokataan paljon. Median tapa esittää nuoriin liittyviä ilmiöitä on ongelmakeskeinen. Ajankohtaisia ongelmakeskeisen lähestymistavan virittäviä ohjelmia ovat muun muassa Big Brother ja Idols. Tavallinen arki ja media sekoittuvat nykyään, kun pääsy niihin on helpompaa ja avoimempaa (Nuorisotutkimusseura 2005).

Aikuisten ja nuorten suhtautuminen mediaan on erilaista. Se, mikä lapsista on normaalia voi aikuisten mielestä olla huolestuttavaa ja väärin. Lapset ja nuoret eivät myöskään hallitse

medialukutaitoa. Seksi on kiinnostava puheenaihe ja siitä keskustellaan julkisuudessa päivittäin. Nuorten suosimissa ohjelmissa seksin tavoitteena pidetään omaa tyydytystä ja hyvää suoriutumista. Kumppanin ulkonäkövaatimukset tulevat myös esille erittäin usein. Vahingollista näistä malleista tekee parisuhteen tärkeiden asioiden kuten rakkauden, hellyyden ja yhteisen kokemuksen huomiotta jättäminen. Median esittämä vaativan seksin malli ei tee nuoren elämää helpoksi, se voi jopa vaurioittaa häntä. (Nuorisotutkimusseura 2005; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2006; Hjelm 2002, 60.)

6.3.2 Seksuaalinen väkivalta

Seksuaalinen kaltoinkohtelu tarkoittaa toisen pakottamista seksuaaliseen toimintaan kuten yhdyntään, katsomaan tai kuuntelemaan seksuaalisesti virittäytyneitä asioita tai itsensä tai toisen kosketteluun. Raiskaus tarkoittaa toisen pakottamista yhdyntään käyttäen väkivaltaa tai uhkaamalla käyttää sitä. Tilanne, jossa toinen osapuoli on sammuneena ja toinen tekee tälle jonkin seksuaalisen teon, on myös raiskaustilanne. Tämä on väkivaltaa, josta tulee ilmoittaa välittömästi vanhemmille sekä poliisille. (Väestöliitto 2009.)

Seksuaaliseen toimintaan houkutteleva tai painostaminen on seksuaalista hyväksikäyttöä. Jokaisella on oikeus päättää omasta kehostaan, mutta eri asia on, kun puhutaan seksistä toisen kanssa. Laki on määrännyt suojaikärajan - 16 vuotta, joka tarkoittaa sitä, että alle 16-vuotiaalle ei saa tehdä tekoa, mikä on seksuaalinen. Tämän lain tarkoitus on suojella lapsia seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Käsite seksuaalinen häirintä tarkoittaa yksipuolista huomiota, joka perustuu sukupuoleen ja joka saa kohteen tuntemaan olonsa pelokkaaksi, noloksi tai loukkaantuneeksi. Seksuaaliseen häirintään liittyy erilaisia muotoja seksuaalisia huomautuksista fyysiseen kosketteluun (Väestöliitto 2009; Aaltonen 2006, 13; Kauppinen & Puro 2001, 9).

6.3.3 Seksuaalivähemmistöt

Seksuaalisuus on jokaiselle ihmiselle henkilökohtaista. Kaikki eivät tunne ihastumisen ja rakkauden tunteita sekä seksuaalista vetovoimaa vastakkaista sukupuolta kohtaan. He eivät siis ole heteroseksuaaleja, kuten suurin osa ihmisistä. Seksuaalivähemmistöön kuuluvat homot, jotka tuntevat seksuaalista vetovoimaa samaan sukupuoleen, naisten välistä homoseksuaalisuutta kutsutaan myös nimellä lesbos sekä biseksuaalit, jotka tuntevat seksuaalista vetovoimaa sekä omaa että vastakkaista sukupuolta kohtaan. (Nettinappi 2009.)

Homoseksuaalisuutta pidettiin aikaisemmin sairautena. Se poistui Suomessa riskoslaista 1970-luvulla ja tautiluokituksesta vasta 1980-luvulla. Vaikka seksuaalinen tasa-arvo on entiseen verrattuna parempaa, homoseksuaalisuus jakaa edelleen mielipiteitä. Ihmisen ei ole helppoa

kertoa olevansa seksuaaliseen vähemmistöön kuuluva, sillä ympäristö luo hänelle paineita. Ihmisen homoseksuaalisuus ei liity siihen, millainen hän on ihmisenä. Esimerkkinä tasa-arvon epätasapainosta Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen toteuttaman tutkimuksen mukaan 12 % seksuaalivähemmistöön kuuluvista joutuu työpaikkakiusaamisen kohteeksi. (Nettinappi 2009; YLE terveys 2004; YLE terveys 2006; Virtanen 2002, 56.)

6.3.4 Seksitaudit

Seksitaudit ovat tartuntatauteja, jotka tarttuvat limakalvokontaktissa, johon tarvitaan seksikontakti eli emätinyhdyntä, suuseksi ja peräaukkoyhdyntä. Seksitautien aiheuttaja on virus tai bakteeri. Osa seksitaudeista tarttuu myös veren välityksellä. Jotta taudit voisivat tarttua, täytyy toisen sairastaa seksitautia. Ainut tartunnalta suojaava keino on kondomin käyttö. Seksitaukeja ovat muun muassa: HIV, klamydia, hepatiitit, kuppa, tippuri, herpes ja kondylooma. Yleisimpiä nuorten keskuudessa leviäviä tauteja ovat klamydia ja kondylooma. Tartuntojen suuri määrä kertoo siitä, ettei seksivalistus ole mennyt perille eikä kondomia käytetä. (Väestöliitto 2009.)

Suurimmalla osalla seksitaudit eivät aiheuta minkäänlaisia oireita. Jos on ollut suojaamattomassa yhdynnässä eli on riskitilanteessa, kannattaa käydä sukupuolitautiltesteissä. Seksitaukeja ei saada selville millään muulla kuin tekemällä testin. Sairastamista ei näe ihmisistä päällepäin. Kaikkia tauteja ei kuitenkaan voida testeistäkään saada selville, vaan ne todetaan näkyvien muutosten perusteella. (Väestöliitto 2009.)

7 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö tarkoittaa vaihtoehtoa ammattikorkeakoulussa käytetylle tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Termi toiminnallinen opinnäytetyö kuvaa parhaiten opinnäytetyötyyppiä, jossa on mahdollisuus järjestää esimerkiksi toiminnallinen päivä, projektityö suurempaan hankkeeseen, jokin asiakasohjaustilanne tai käytännön toiminnan ohjeistaminen. Ammattikorkeakoulun toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus sekä sen dokumentointi ja arviointi. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei ole välttämätöntä analysoida mahdollisesti kerättyä aineistoa yhtä tarkasti kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä. (Vilkka & Airaksinen 2003, 9, 57–58.)

Ammattikorkeakoulusta saadun koulutuksen tavoitteena on, että valmistuttuaan opiskelija on alansa asiantuntija ja toimii tällaisissa tehtävissä. Tämän vuoksi opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen sekä mahdollisimman käytännönläheinen. Olisi hyvä, jos opinnäytetyön tekemisestä ja sen valmistumisesta olisi mahdollisimman paljon hyötyä sekä opiskelijoille

itselleen että mahdollisille yhteistyökumppaneille tai hankkeessa mukana olijoille. (Vilkka & Airaksinen 2003, 9–10.)

Opinnäytetyö tukee myös oppilaan ammatillista kasvua paremmin, jos sen aihe on työelämästä lähtöisin. Hyvällä opinnäytetyön aiheella opiskelija pystyy luomaan yhteyksiä työelämään ja mahdollisesti myös vaikuttamaan omaan työllistymiseensä. Toiminnallisen opinnäytetyön tulee perustua teoriaan ja sen raportissa on oltava teoreettinen viitekehysosuus. Opinnäytetyötä tehtäessä on tärkeää määrittää täsmällinen kohderyhmä, sillä esimerkiksi tapahtuman sisällön ratkaisee se, kenelle idea on ajateltu. Raportin on täytettävä tutkimusviestinnän kriteerit sekä oman ammattikorkeakoulun opinnäytetyön standardit. (Vilkka & Airaksinen 2003, 16, 40.)

Tässä opinnäytetyössä kerrotaan Kuitinmäki hankkeeseen kuuluvan seksuaaliterveys-teemapäivän suunnittelusta ja toteutuksesta. Teemapäivän kohderyhmänä ovat 9.-luokkalaiset nuoret. Lisäksi arvioidaan päivän kulkua sekä opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista. Teemapäivään osallistuneiden oppilaiden sekä teemapäivän pisteiden pitäjien täyttämien kyselylomakkeiden vastaukset laitetaan Excel-tilukkuun ja niistä tehdään diagrammit. Tulokset esitellään opinnäytetyössä.

8 Luotettavuus ja eettisyys

Toiminnallisessa opinnäytetyössä luotettavuus ja eettisyys tulevat esille osin eri asioissa kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä. Järjestetyssä seksuaaliterveys teemapäivässä otettiin eettisyys sekä luotettavuus huomioon monissa tilanteissa. Ehkä tärkeimpänä asiana, teemapäivä oli oppilaille vapaaehtoinen, ketään ei pakotettu osallistumaan, minkä vuoksi eettisyys toteutui. Valokuissa, joita otettiin päivän aikana, ei näytetä oppilaiden kasvoja. Lisäksi teemapäivän pisteiden pitäjiltä kysyttiin, saako heidän kuviaan käyttää tässä opinnäytetyössä. Vain myönteisesti vastanneiden kuvia käytettiin.

Kyselylomakkeella arvioitiin asetettujen tavoitteiden toteutumista. Tutkittavien tulee tietää, mikä tutkimuksen tavoite on ja kuka tiedot kerää, että vastaaminen on luottamuksellista ja että vastaajat säilyvät tuntemattomina (Vilkka 2007, 164; Mäkinen 2006, 99). Sekä oppilaille että pisteiden pitäjille annetuissa kysymyslomakkeissa kerrottiin kyselyn olevan luottamuksellinen ja että sen tulokset käsitellään nimettöminä. Lisäksi oppilaille kerrottiin mihin tarkoitukseen kyselylomakkeet on tehty. Tämä on erittäin tärkeää tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä silmällä pitäen.

Opinnäytetyön tulosten luotettavuuteen vaikuttaa myös mittaamisen mahdolliset virhelähteet. Virheitä saattaa syntyä monessa eri vaiheessa, varsinkin tuloksia käsiteltäessä.

Opinnäytetyön tekijöiden päivän kulun havainnoimisessa saattaa esiintyä virheitä. Niitä voi olla myös opinnäytetyön tekijöiden tekemässä kyselylomakkeessa. Kyselylomake voi olla tehty esimerkiksi niin, että vastausvaihtoehtoja ei ole tarpeeksi tai niillä ohjataan vastaajaa tiettyyn suuntaan. Virheitä saattaa tulla myös kyselylomakkeiden tulkitsemisessa sekä tulosten syöttämisessä tietokoneohjelmaan. Nämä mahdolliset virhelähteet vaikuttavat opinnäytetyön luotettavuuteen ja ne olisi tunnistettava sekä minivoitava tai poistettava. (Erätuli, M., Leino, J. & Yli-Luoma, P. 1996, 37; Mäkinen 2006, 99.)

Kun yhdeksäsluokkalaisten kyselykaavakkeita käytiin läpi teemapäivän jälkeen, kävi ilmi, että kaavake olisi kannattanut testata ennalta. Laadittu kyselylomake tulisi aina koe luettua muilla ihmisillä. Kaavakkeen täyttö oli ollut joillekin oppilaille epäselvää. Vastaukset olisi kannattanut pyytää mieluummin rastittamaan kuin ympyröimään, sillä joitain vastauksia oli vaikea tulkita. Tämä vaikuttaa opinnäytetyön tulosten luotettavuuteen, joskaan ei ratkaisevasti. Pisteiden pitäjät olisivat voineet myös selittää lyhyesti, miten kaavake tulisi täyttää. Tätä ei pystytty toteuttamaan tiukan aikataulun vuoksi. (Mäkinen 2006, 88.)

Lisäksi tavoitteiden toteutumista mietittäessä huomattiin, että yksi kysymys olisi pitänyt asettaa toisin, jotta se olisi arvioinut tiedon lisääntymistä nimenomaan teemapäivänä. Toisen kysymyksen vastausvaihtoehtona ei myöskään olisi kannattanut olla kohtaa "en osaa sanoa", sillä sekä keskivertohakuisuuden vuoksi että päästäkseen helpolla ja esimerkiksi nopeasti välitunnille moni oli valinnut tämän. Tämä ei auttanut selvittämään tulosta kysyttyyn kysymykseen.

Kysymyslomakkeet oli tarkoitettu yksilötasolle. Vastauksista ja palautteista kävi ilmi, että osa nuorista oli täyttänyt kyselylomakkeen kaverin/kavereiden kanssa, joten joissain kaavakkeista oli tästä syystä samoja vastauksia. Nuoren oma mielipide on voinut jäädä varjoon ryhmäpaineen seurauksena, mikä vaikuttaa kyselyn tulosten luotettavuuteen. Se, onko tulos täysin luotettava, on epäselvää. Oppilaiden vastauksiin tulee uskoa, koska varsinaista koetta tai testiä ei teemapäivän jälkeen pidetty. Opinnäytetyön tekijöiden mielestä kyselyn tulokset ovat kuitenkin hyvin tietoa antavia näistä luotettavuustekijöistä huolimatta.

Pisteiden pitäjien vertaisarviointikysymyksen oli hahmotellut opinnäytetyön ohjaava opettaja, jolta idea vertaisarviointiin tuli. Koska kysely oli tarkoitus teettää nimettömänä ja luottamuksellisenä, jouduttiin aikaisempaa suunnitelmaa muokkaamaan teemapäivän aikana. Jos pisteiden vetäjät olisivat arvioineet heitä oikealla puolella sijaitsevan pisteen, olisivat opinnäytetyön tekijät voineet sijainnin perusteella päätellä ketkä kysymyksiin olivat vastanneet. Tästä syystä arvottiin mitä pistettä kukin arvioisi. Näin opinnäytetyön tekijät eivät voineet arvata kaavakkeiden täyttäjää ja luottamus säilyi. Vertaisarvioinnit pyydettiin myös aluksi palauttamaan kunkin pisteen omaan palautelaatikkoon. Tämän tajuttiin antavan

mahdollisuuden tietää kuka ryhmä oli vastannut mitä. Tästä syystä arvioinnit kerättiin kaikki yhteen ja samaan palautelaatikkoon.

9 Opinnäytetyön toiminnallinen osuus

Tässä hankkeessa pyritään edistämään nuorten terveyttä lisäämällä tietoa seksuaaliterveydestä ja vastuusta seksuaaliterveysasioissa. Lisäksi opetetaan nuoria löytämään oikeita ja luotettavia tiedonlähteitä teemapäivän avulla. Teemapäivän järjestäminen on monien osa-alueiden yhdistelemistä, joka alkaa ideoinnista ja suunnittelusta päättyen toteutettuun päivään ja sen arviointiin. Päivästä kerätään palautetta niin osallistujilta kuin toteuttajilta. Palautteet käydään läpi ja vastaukset laitetaan Excel- taulukkoon, jonka avulla niistä tehdään diagrammit, jotka selitetään tässä opinnäytetyössä.

Teemapäivä Kuitinmäen koulun 9.-luokkalaisille järjestettiin 28.4.2009 Keski-Espoon koululla. Päivä oli koko koulupäivän mittainen ja toteutettiin koulun liikuntasalissa. Kuitinmäen koululla on kuusi 9.-luokkaa, jotka kiersivät luokittain tunnin aikana liikuntasalissa olevat pisteet, joita oli yhteensä kuusi. Jokainen luokka jaettiin kuuteen osaan ja jokaisessa pisteessä oltiin kymmenen minuuttia, jonka jälkeen jatkettiin kohti seuraavaa pistettä.

Laurea-ammattikorkeakoulussa vuonna 2006 aloittaneet opiskelijat järjestävät pisteillä tapahtuvan ohjelman opinnäytetyön tekijöiden valitsemien teemojen mukaan. Näitä ovat: median haasteellisuus, seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalioikeudet, seksitaudit, alkoholi ja seksuaalisuus, seksuaaliterveyspalvelut sekä termistö piste, jossa nuoret voivat mitata tietojansa muun muassa seuraavista: pornografia, prostituutio, seksuaalinen addiktio, kaupallinen seksi ja seksuaaliset vähemmistöryhmät.

Tunnin jälkeen, ryhmän viimeisellä pisteellä jaetaan palautelomakkeet, joissa oppilaat kertovat muun muassa mistä pisteestä he saivat eniten tietoa. Lisäksi lomakkeessa kysytään herättikö vastuupiste pohtimaan omaa vastuullisuutta seksiasioissa sekä tietävätkö he nyt, mistä saa luotettavaa tietoa seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa. Pisteiden toteuttajat vastaavat myös vertaisarviointilomakkeeseen päivän onnistumisesta sekä omasta oppimisestaan. Kyselylomakkeista tehdään lopuksi yhteenveto.

9.1 Teemapäivän suunnittelu ja toteutus

Opinnäytetyön suunnittelu oli pitkäjänteistä yhteydenpitoa muun muassa Kuitinmäen koulun terveydenhoitajan, liikunnan opettajan sekä tätä opinnäytetyötä ohjaavan opettajan kanssa. Yhteistyötä tehtiin lisäksi Aids-tukikeskuksen kanssa, josta saatiin kondomeja ja infolehtisiä jaettavaksi. Suomen Punaiselta Ristiltä saatiin lainaan paljon materiaalia ja tarvikkeita muun

muassa kondomiajokorttipistettä varten. SPR:n kautta saatiin myös ohjeet kondomiajokortin toteutusta varten sekä valtavan määrän kondomeja pisteen toteutusta varten.

Laurea-ammattikorkeakoulussa tehtiin yhteistyötä terveydenhoitajaopiskelija kollegoiden kanssa. He toimivat pisteiden vetäjinä sekä suunnittelivat sisällön näihin, opinnäytetyön tekijöiden toiveiden sekä tavoitteiden mukaan. Terveystieteiden opiskelijat suorittivat opintojakson aikana opintojaan koululaisten terveydenhuoltoon liittyen ja tämä teemapäivän toteutus oli osa sitä. Lisäksi kurssin sisältöön kuului lehtileikkeistä koottujen postereiden suunnittelu ja toteutus. Posterit käsittelivät erilaisia mies- ja naiskuvia mediassa ja toimivat näin myös johdatteluvina tekijöinä teemapäivän aiheeseen. Posterit koottiin ja valmistettiin kurssin aikana, pienryhmissä lehtileikkeistä. Ne esiteltiin ennen teemapäivää, jonka jälkeen ne toimitettiin teemapäivää varten Keski-Espoon koululle näyttelyä varten.

Päivä toteutettiin Keski-Espoon koulun liikunta- ja juhlasalissa, joka saatiin käyttöön päivän ajaksi. Yrityksistä huolimatta tilaa ei valitettavasti voinut saada käyttöön ja järjestelyihin etukäteen, vaan vasta teemapäivän aamuna. Edellisenä iltana käytiin tarkastamassa tilat ja samalla tehtiin suunnitelmaa tulevasta järjestyksestä. Tällöin suunniteltiin myös eri pisteiden, pöytien ja infotaulujen sijainteja, julisteiden ripustus paikkoja näyttelyä varten, jotta aamulla paikalle saavuttaessa, kaikki olisi mahdollisimman sujuvaa ja vaivatonta. Kuitinmäen koulun yhteistyöhenkilöön oltiin yhteydessä, jotta saatiin sovittua käytännön järjestelyistä mahdollisimman tarkasti. Lisäksi Kuitinmäen koululta tiedusteltiin mahdollisuutta saada käyttöön kyniä, kumeja ja paperia eri pisteitä vasten sekä teippiä kuvien ripustuksia varten. Näiden lisäksi teemapäivän rasteille saatiin pulpetteja sekä tuoleja.

Sovittiin, että aamulla olisi Kuitinmäenkoulun henkilökuntaa ajoissa paikalla, jotta teemapäivän järjestäjät ja rastien pitäjät pääsevät juhlasaliin valmistelevaan muun muassa penkit ja pöydät paikalleen. Valitettavasti informaation kulussa oli ilmennyt hankaluuksia, eikä henkilökuntaa ollut aamulla paikalla. Vaikka aikataulu oli tiukka ja tiukentui entisestään tämän valitettavan informaatio katkoksen vuoksi, kaikki onnistuttiin saamaan valmiiksi ajoissa.

Tapaaminen oli sovittu terveydenhoitajaopiskelijoiden kanssa koululle puol tuntia ennen päivän alkua. Jokaisen pisteen vetäjät saivat itse toteuttaa sekä työstää oman pisteensä haluamallaan tavalla aiempien tuntisuunnitelmien pohjalta. Käytettävissä olleet materiaalit ja tarvikkeet olivat rajalliset mutta kaiken kaikkiaan riittävät. Käytössä oli pöytiä, tuoleja, pitkiä penkkejä, kyniä, kumeja, teippiä, radionauhuri taustamusiikkia varten ja varasto henkilökohtaisille tavaroille. Pisteet oli sijoiteltu liikuntasalin reunoille, huomioiden riittävät etäisyydet toisiinsa, jotta häiriötekijöitä olisi mahdollisimman vähän.

Oppilaat saapuivat jokainen oman luokkansa kanssa opettajan johdolla. Jokaiselle luokalle oli varattu aikaa tunti kiertää kaikki kuusi pistettä läpi. Pisteiden vaihto tapahtui pilliin puhalluksesta 10 minuutin välein niin, että puhalluksesta eli ajan vaihtamisesta vastuussa ollut henkilö havainnoi pienellä liukumavaralla jokaisen pisteen etenemistä ja antoi tarvittaessa pienen hetken lisäaikaa mahdollisuuksien rajoissa.

Ensimmäinen piste käsitteli seksuaalista kaltoinkohtelua. Tämän infopisteen tavoitteena oli pohtia seksuaalisen kaltoinkohtelun tunnusomaisia piirteitä ja herättää keskustelua siitä, mikä on oikein ja mikä ei. Aluksi oppilaat silmäilivät läpi posterin, jonka rastin vetäjinä toimivat Laurean opiskelijat olivat itse toteuttaneet aiheesta. Tämän jälkeen he luentomaisesti kertoivat hyväksikäyttöön ja kaltoinkohteluun liittyviä ominaispiirteitä, sen jälkeen he toteuttivat kyselyn jossa kolme kysymystä ja kussakin kolme vastausvaihtoehtoa. Toiminnallisessa osuudessa oppilaat valitsivat A, B tai C vaihtoehdoista parhaiten omia mielikuvia vastaavan vastausvaihtoehdon menemällä lattialle kiinnitettyjen A, B ja C kartonkien päälle. Vastausvalinnan jälkeen oppilailla oli mahdollisuus kertoa miksi he olivat valinneet juuri kyseisen vastausvaihtoehdon. Yksi tämän rastin parhaista puolista olikin, ettei mikään vastaus ollut väärin tai oikein vaan oppilaat joutuivat pohtimaan aihetta ja luomaan tästä jonkinlaisia mielikuvia joita ei kuitenkaan ollut pakko tuoda julki. Kun aiheesta oli keskusteltu, saivat oppilaat mukaansa monisteen seksuaalioikeuksista. Aiheen arkaluonteisuudesta huolimatta pisteen vetäjät onnistuivat tehtävässään erinomaisesti.

Toinen piste oli Termistö-infopiste. Se koostui Alias-sananselityspeliä mukailevasta termistö- Aliaksesta, jonka avulla esiteltiin erilaisia seksuaaliterveyteen liittyviä käsitteitä ja niiden merkityksiä. Sanat tai termit liittyivät monipuolisesti muun muassa seksuaalisuuteen, seksuaalivähemmistöryhmiin, seksuaaliterveyteen ja seurusteluun. Pisteellä oppilaat jaettiin kahteen osaan joista toinen puoli oli sanaa esittäviä ja toinen puoli sanaa arvuuttelevia. Tämän pisteen aikaansaamat punaiset posket ja kainostelevat ilmeet kertoivat, että aiheet olivat mielenkiintoisia mutta arkaluonteisia ja hieman hämmennystä herättäviä. Lopuksi pöydälle oli kerätty melko graavejakin kuvia erilaisten seksitautien aiheuttamista genitaali alueiden ongelmista, ehkäisyvälineistä sekä lisäksi erilaisia esitteitä, joissa oli yhteystietoja eri seksuaaliterveyspalveluihin.

Kolmas piste käsitteli seksuaalisuutta, mediaa ja seksuaaliterveyspalveluita. Pisteen toteuttajat aloittivat näyttämällä oppilaille kolme minuuttia kestävä Axe-suihkugeelimainoksen. Mainos oli varsin raflaava ja eroottisävytteinen, jopa pehmopornomainen. Mainoksessa täydellinen supernainen ja unelmien adonis esiintyivät suuren kiihkon vallassa ja tuoksun lumoissa. Mainos edusti hyvin median luomia mies- ja naisihanteita ja niiden epärealistisuutta. Video herätti oppilaat keskustelemaan mies- ja naiskuvista ja median roolista tässä. Videon katselun jälkeen oppilaiden kanssa keskusteltiin

siitä, minkälaisia ajatuksia tai tunteita mainos heissä herätti. Tämän jälkeen oppilaita pyydettiin piirtämään tai kirjoittamaan valkoiselle A4-paperille, minkälaisen kuvan media antaa miehestä ja naisesta heidän omasta mielestään. Tuotoksia käytiin läpi yhdessä pisteen vetäjien kanssa ja ne kiinnitettiin seinälle päivän ajaksi toisten nähtäväksi. Pisteellä jaettiin myös tietoa erilaisista luotettavista seksuaaliterveyspalveluista, pääasiassa Internetistä löytyviä luotettavia tietolähteitä ja palveluita ehdittiin käsitellä.

Neljäs piste käsitteli alkoholia ja seksiä, tavoitteena lisätä ymmärrystä muun muassa siitä millä tavalla alkoholi vaikuttaa seksuaalikäyttäytymiseen; riskikäyttäytymisen riski kasvaa, hyväksikäytetyksi tuleminen riski kasvaa. Pisteellä nuoret arvioivat senhetkisten tietojensa perusteella erilaisten ja -kokoisten pullojen ja tölkkien sisältämiä alkoholiannoksia. Heidän tuli vertailla muun muassa väkevien alkoholijuomien sisältämien alkoholiannosten määrää verrattuna esimerkiksi oluttölkkiin tai siideripulloon. Pisteellä oppilaatkin huomasivat nopeasti, miten virheellisiä luuloja heillä oli erityisesti mitä tuli väkeviin alkoholijuomiin. Lisäksi pohdittiin sitä kuinka monta alkoholi annosta nuori voi juoda tullakseen humalaan tai ollakseen jo liian humalassa, aiheuttaen itselleen varaan etanolimyrkytyksestä. Terveystoimijat olivat kehittäneet toiminnalliseksi välineekseen ja mittariksi lattialla kulkevan janan. Janalla 9.-luokkalaisten toimivat ikään kuin mittareina ja vastauksina heille esitettyihin väittämiin sekä kysymyksiin. 9.-luokkalaisten liikkui janalla sen mukaan olivatko he samaa mieltä (+ merkki) tai täysin erimieltä (- merkki). Tämän jälkeen keskusteltiin avoimesti alkoholista ja sen merkityksestä seksiin.

Viides piste oli seksitauteja käsittelevä peli, minkä terveystoimijat olivat kehittäneet teemapäivää varten. Seksitaudit peli toteutettiin pareittain. Pelissä täytyi yhdistää lapuilla yleisimpiin sukupuolitauteihin (nimet olivat kiinnitetty lapuilla seinälle) liittyvät oireet, tartuntatavat, seuraukset sekä hoito. Peli oli nuorten mielestä haastava sekä opettavainen. Kondomin merkitystä seksitautien ehkäisyssä korostettiin kovasti peli-pisteellä. Lisäksi oppilaat saivat kondomit, jotka oli tarkoitettu seuraavalla pisteellä käytettäväksi.

Ehkäisy - pisteessä pöytälevyyn oli kiinnitetty kaksi tekopenistä, joiden päälle laitettiin pahvilaatikat, joiden sivuissa oli vain reiät käsienselätkä eli näkyvyyttä laatikon sisälle ei ollut lainkaan. Pisteellä oppilaat saivat halutessaan yrittää asettaa tekopeniksen päälle edellisellä rastilla saamaansa kondomia. Nuori laittoi kätensä sivuissa olevista aukoista sisään ja asetti kondomin paikalleen ja suorituksen jälkeen pisteen vetäjät tiedustelivat tehtävän helppoutta tai vaikeutta. Tämä toimi simulaatioharjoituksena, jotta jokainen nuori olisi edes kerran tutustunut kondomiin ennen ensimmäistä seksikokeiluaan. Lisäksi pisteellä kysyttiin kymmenen kondomin käyttöön liittyvää kysymystä, joissa jokaisessa oli vastausvaihtoehdot a, b ja c. Suoritettuaan sekä "käytännön harjoittelun" että "teoria osuuden" jokainen osallistuja sai vielä mukaansa kondominajokortin sekä kondomin myöhempää, itsenäistä tutkiskelua

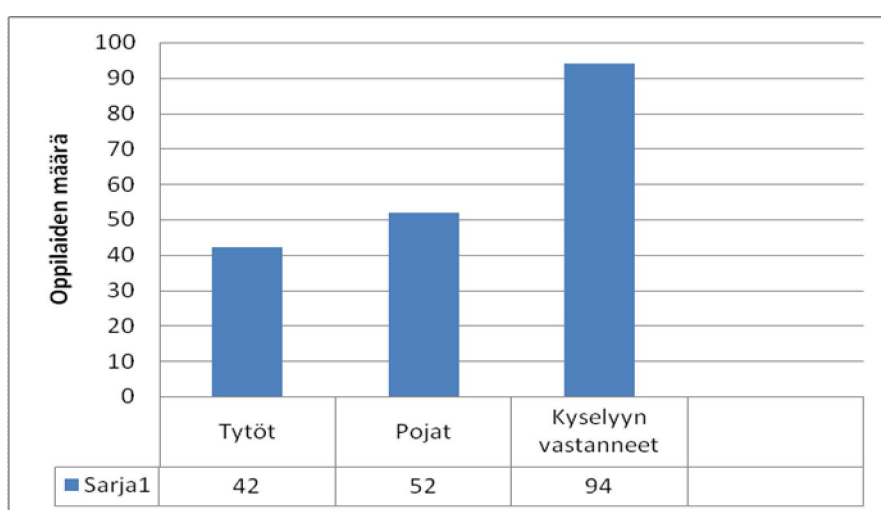
varten. Piste herätti odotetusti eniten reaktioita nuorissa; hihittelyä, vaivaantuneita kasvoja, intoa ja yritystä sekä kiinnostusta oli kovasti ilmassa.

10 Palautekyselyjen tulokset

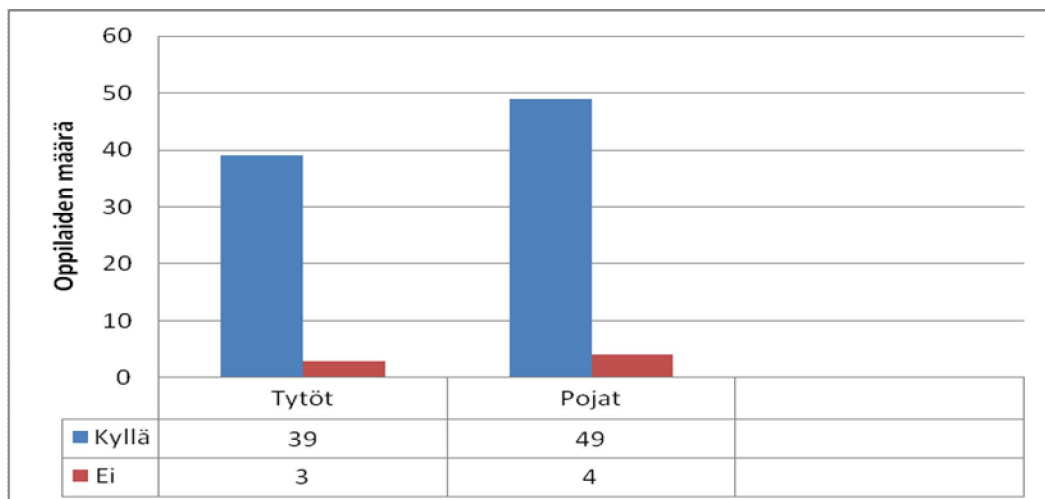
Opinnäytetyön arvioimiseksi tehtiin kaksi kyselyä. Toinen oli suunnattu Kuitinmäen koulun oppilaille. Tällä arvioitiin teemapäivän tavoitteiden toteutumista sekä saatiin kehitysideoita seuraaville teemapäiville. Toinen oli vertaisarviointi Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijaryhmälle, joka toteutti teemapäivän pisteet osana seksuaaliterveyskasvatuskurssia. Lisäksi osa pisteiden vetäjistä oli koonnut paperille nuorten kommentteja seinillä olleista postereista.

10.1 9.-luokkalaisten kyselyn tulokset

9.-luokkalaisten kysely oli tehty antamalla heille valmiit vastausvaihtoehdot. Kyselykaavake koostui seitsemästä kohdasta (Liite 1). Viimeiselle pisteelle tultaessa pisteen vetäjät pyysivät oppilaita täyttämään kaavakkeen ja palauttamaan sen täytettyään suljettuun laatikkoon. Kyselyt tehtiin nimettöminä ja opinnäytetyön tekijät ohjeistivat pisteiden vetäjiä painottamaan nimettömyyttä kyselyssä. Keraamalla arviointilomakkeet heti ja painottamalla nimettömyyttä varmistettiin maksimaaliset palautteen määrän. Pisteiden vetäjiltä saadun tiedon mukaan jokainen oppilas palautti arviointikaavakkeen. Kaavakkeen tuloksia analysoitaessa kävi ilmi esimerkiksi täyttöön liittyviä ongelmia, jotka vaikuttivat tulosten luotettavuuteen, joskaan eivät ratkaisevasti. Oppilaille jaettuun kyselykaavakkeisiin vastanneita oli yhteensä 94, joista 42 oli tyttöjä ja 52 poikia (Kuvio 4).

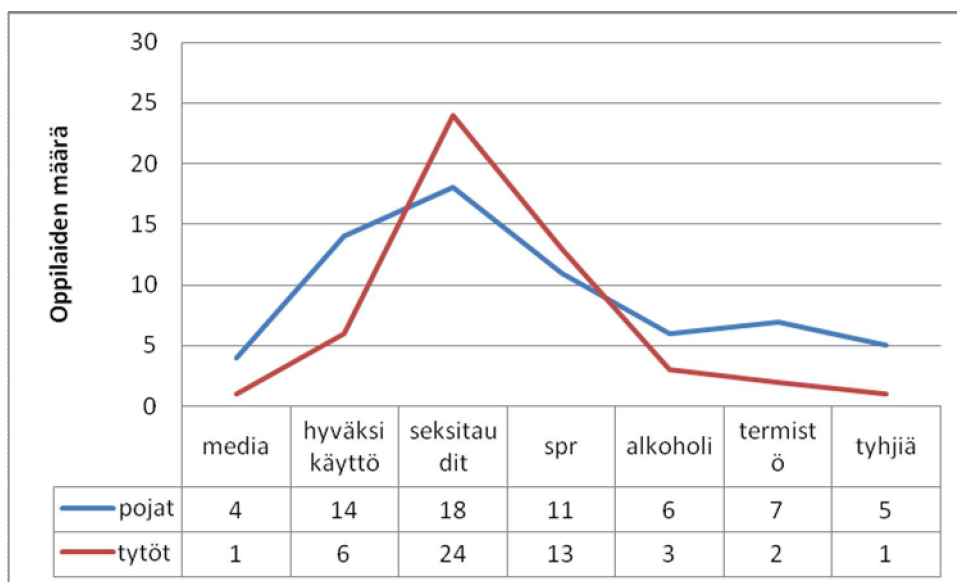

Kuvio 4. Osallistujien määrä (N=94).

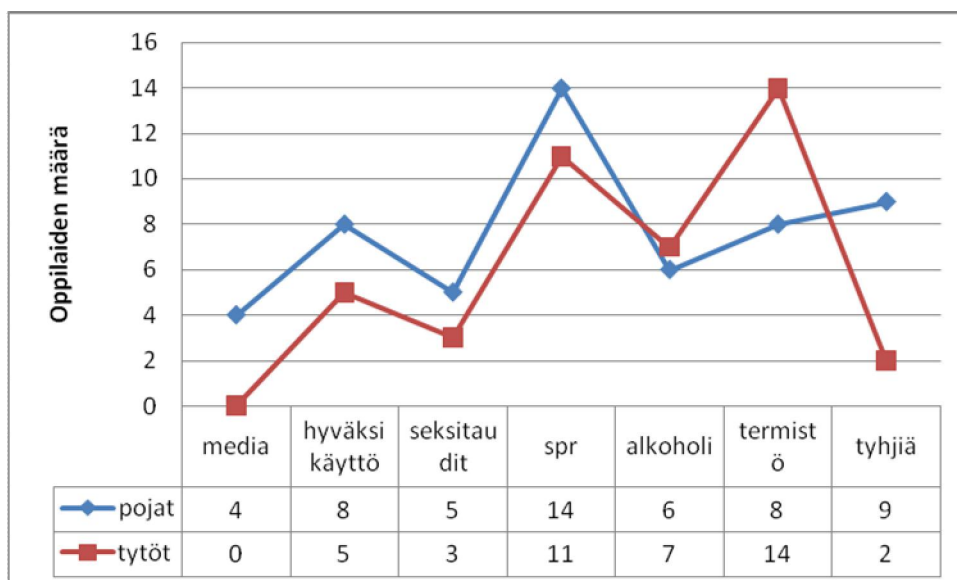
Kuvio 5. Lähes kaikki oppilaat oppivat uutta teemapäivästä (N=95).

Seksuaaliterveyspäivä oli hyödyllinen ja koulun oppilaista valtaosa koki saaneensa uutta tietoa päivän annista (Kuvio 5). Uutta tietoa saatiin jokaisesta pisteestä. Tytöt saivat selkeästi eniten tietoa sukupuolitautipisteestä, toiseksi eniten he kokivat saaneensa uutta tietoa SPR:n pisteestä. Poikien vastaukset jakautuivat tasaisemmin. Pojat saivat eniten uutta tietoa seksitaudeista sekä seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Osa vastaajista oli valinnut useamman vaihtoehdon (Kuvio 6).

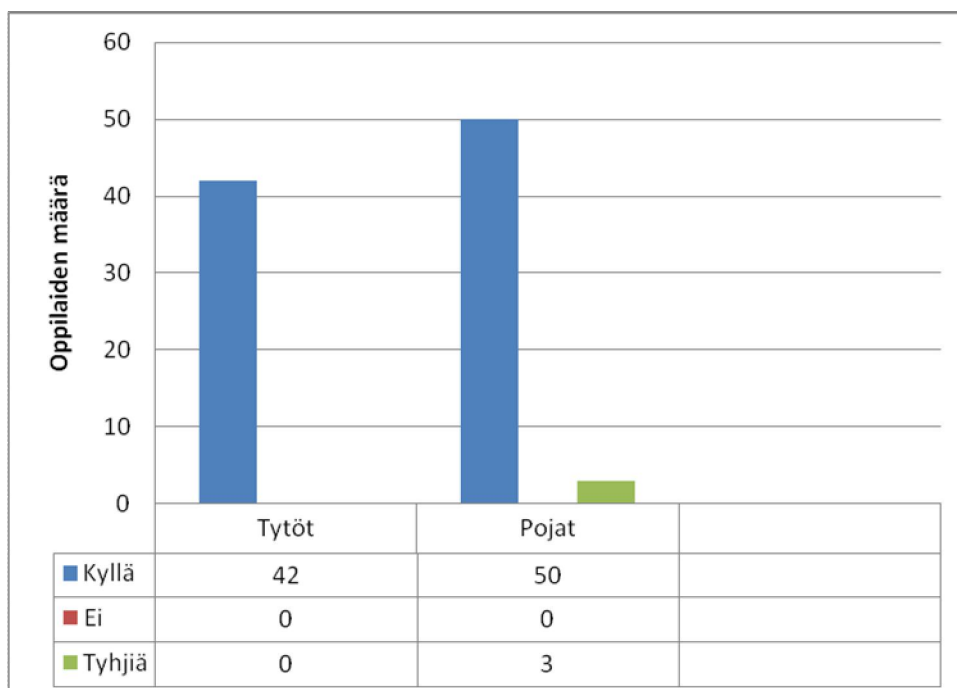
Kuvio 6. Pisteet, joista saatiin uutta tietoa (N=89)

Pojat pitivät eniten SPR:n pisteestä, tytöt termistöpisteestä. Kaksi suosituinta pistettä oli molempien kohdalla SPR-piste ja termistöpiste. Osa vastaajista oli valinnut useamman vaihtoehdon suosikkipisteekseen (Kuvio 7).

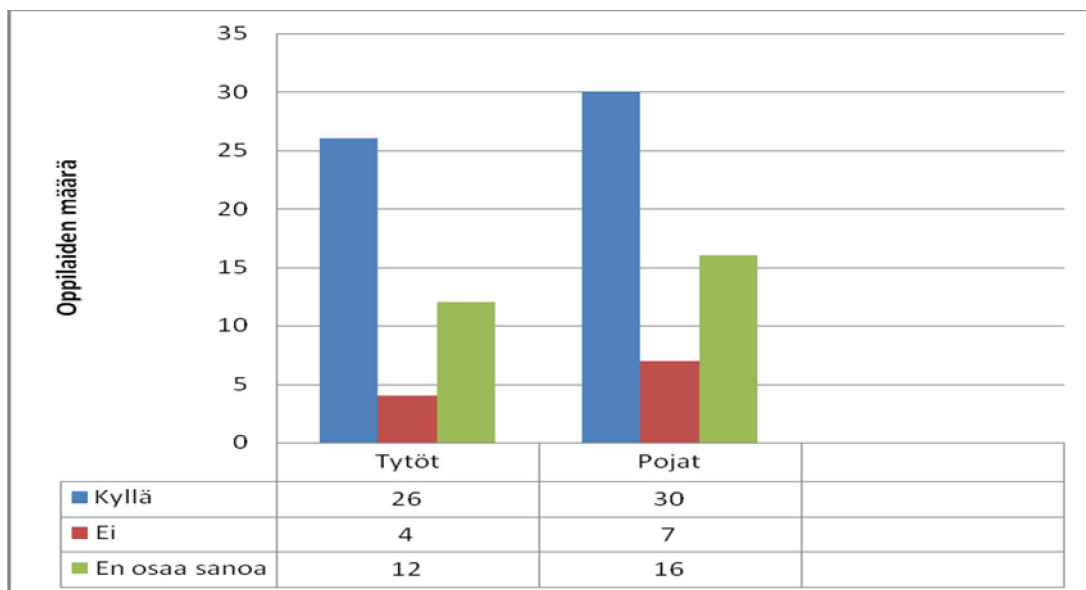
Kuvio 7. Pisteet, joista pidettiin eniten (N=84).

Oppilailta kysyttiin, tietävätkö he mistä saavat luotettavaa tietoa seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa. 93 oppilaista kertoi tietävänsä mistä löytää luotettavaa tietoa. Tyhjiä vastauksia oli 3. (Kuvio 8).

Kuvio 8. Lähes kaikki oppilaat tietävät, mistä saa luotettavaa tietoa seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa (N=92)

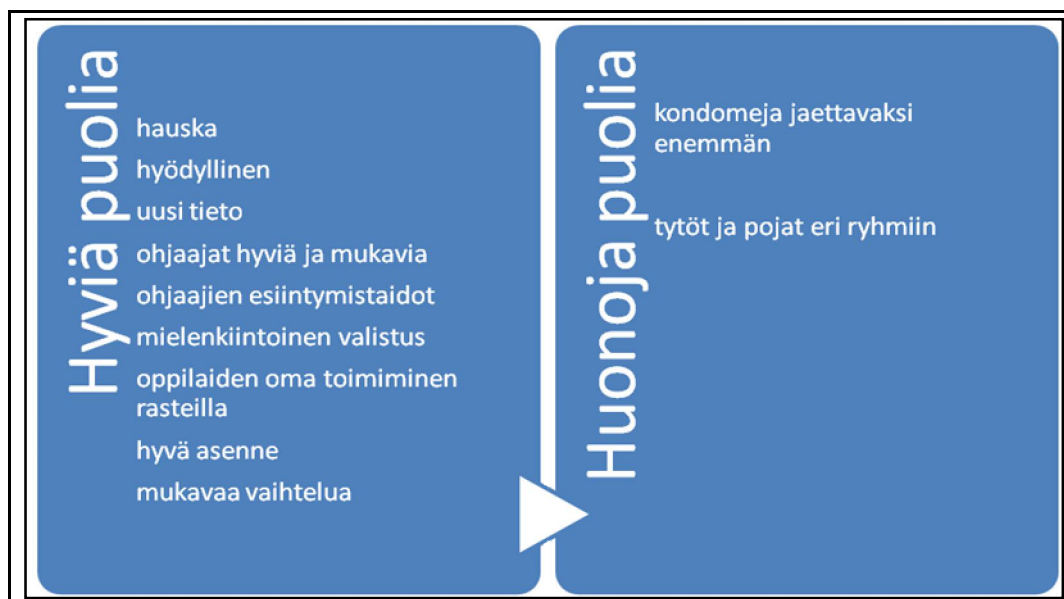
56 oppilasta pohtii jatkossa enemmän vastuullisuutta seksiasioissa. 11 oppilasta koki, ettei heidän tarvitse pohtia asioita aiempaa enemmän. 28 oppilasta ei osannut päivän päätteeksi sanoa mielipidettään asiaan (Kuvio 9).

Kuvio 9. Teemapäivä sai suurimman osan oppilaista miettimään seksiaioita aiempaa enemmän (N=95).

Risuja, ruusuja ja terveisiä järjestäjille laitettiin jonkin verran. Yleisiä vastauksia oli "jee jee!", "Kivaa!", "Kiitos!" "Hyvä!" sekä "☺" Teemapäivää pidettiin hauskana, hyvänä, hyödyllisenä sekä uutta tietoa antavana. Pisteiden vetäjiä pidettiin hyvinä ja mukavina ja he pitivät asiat luonnollisena. Heidän esiintymistään keuhuttiin hyväksi. Kondomeja toivottiin jaettavaksi enemmän. Kiitosta tuli mielenkiintoisesta valistuksesta sekä siitä, että sai itse toimia. Yleistä asennetta kuvattiin hyväksi. Päivää kuvattiin kivana vaihteluna. Kehitysehdotuksia tuli esimerkiksi ryhmäjaon suhteen. "Tytöt ja pojat eri ryhmiin" oli yhden tytön toive. Yksi poika oli kirjoittanut "Osittain opin uutta, mutta tylsää oli". Kaiken kaikkiaan ruusuja tuli huomattavasti enemmän kuin risuja. Vastauksista voidaan päätellä, että oppilaat haluavat jatkossakin tämäntapaisia teemapäiviä (Kuvio 10).

Kuvio 10. Oppilaiden kokemuksia teemapäivästä.

10.2 Pisteiden pitäjien kyselyn tulokset

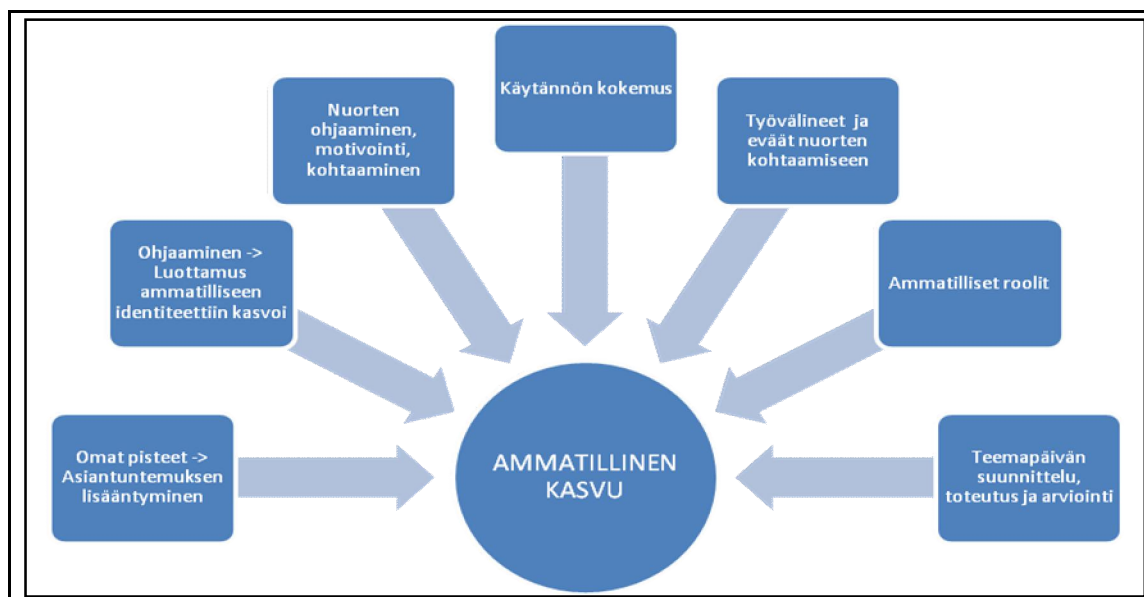
Teemapäivän pisteiden pitäjien kyselykaavakkeessa oli avoimia kysymyksiä (Liite2). Lisäksi kaavakkeessa oli vertaisarviointikysymys. Kyselykaavakkeita palautettiin 100 % eli 14 kpl.

Pisteiden pitäjien mielestä eniten kiinnostusta herätti 9.-luokkalaisten keskuudessa päivän toiminnallisuus, seksuaalisuudesta puhuminen avoimesti, asioiden selittäminen sekä kuvilla havainnollistaminen. Heidän mielestään pisteistä eniten kiinnostusta herättivät sukupuolitaudit, SPR-piste sekä termistöpuheen asiat. Yleisesti alkoholimäärät ja omat rajat toivat mielenkiintoisia keskusteluja.

Pisteiden pitäjät kokivat teemapäivän tukevan ammatillista kasvua (Kuvio 11). Ammatillista kasvua kuvailtiin vastauksissa muun muassa asiantuntemuksen lisääntymisenä oman pisteen ansiosta sekä luottamuksen kasvamisena omaan ammatilliseen identiteettiin kun saa/joutuu ohjaamaan oppilaita. Ammatillista kasvua tapahtui pisteillä olleiden mielestä myös nuorten kohtaamisen, ohjaamisen ja motivoinnin kanssa. Vetäjät oppivat puhumaan vaikeammista asioista nuorten keskuudessa. Nuorten kanssa työskentely koettiin nyt tutummaksi ja pisteiden vetäjillä on paremmin tiedossa mitä nuorten päässä liikkuu ja mitä he ajattelevat seksuaalisuuteen liittyvistä asioista.

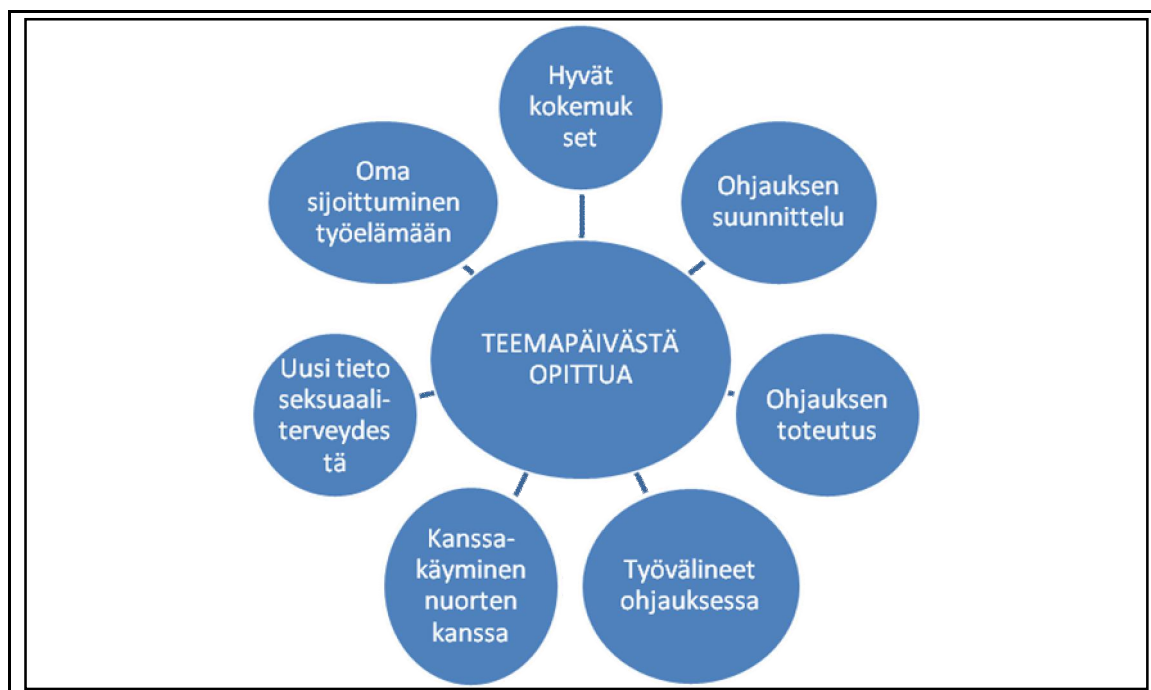
Yksi pisteillä olleista opiskelijoista koki seksuaaliterveysasioiden käsittelyn nuorten kanssa helpommaksi nyt kun on kokemusta asiasta käytännössä. Teemapäivä toi työvälineitä ja eväitä nuorten kanssa työskentelyyn. Hänen mielestään "terveyden edistäminen tuntuu omalta jutulta". Yksi vastaajista sai kokemusta erilaisten ammatillisten roolien ottamista.

”Nuorten kanssa rooli on kuitenkin erilainen kuin jos toimii vanhempien, aikuisten ihmisten tai pienten lasten kanssa”. Teemapäivän suunnittelu, toteutus ja arviointi koettiin ammatillisuutta edistäväksi. Yksi kyselyyn vastanneista oli jättänyt vastaamatta kysymykseen koskien ammatillista kasvua.

Kuvio 11. Pisteiden pitäjien ammatillisen kasvun kehittyminen.

Pisteiden pitäjät kokivat oppineensa/saavansa teemapäivästä hyviä kokemuksia nuorten kanssa (Kuvio 12). Osa nuorista tiesi asioista paljon, jota ei ennalta ehkä uskottu. Osalle nuorista teemapäivä toi uutta tietoa. Teemapäivä toi mukanaan ohjauksen harjoittelua sekä välineitä suunnitella ja toteuttaa seksuaaliterveyskasvatusta pohtimalla eri menetelmiä. Nuorten mielipiteet koettiin mielenkiintoisina sekä heidän ajatusmaailmastaan opittiin paljon. Myös se, millä tavalla asioita esitettiin ja millä tavalla nuorten kanssa keskusteltiin, koettiin opettavaisiksi ja haasteellisiksi. Monissa vastauksissa kävi ilmi nuorten kohtaamisen ja heidän kanssaan toimimisen sekä oppiminen. Pisteiden vetäjien vastauksista kävi ilmi myös se, että he itse olivat oppineet lisää seksuaaliterveysasioista kuten sukupuolitaudeista. Vastauksista kävi ilmi, että opiskelijat olivat pohtineet myös voisiko tehdä seksuaaliterveyskasvatusta tulevaisuudessa: ”Mietin, että työ yläasteen terkkarina voisi olla haasteellista, ei ehkä olis mun juttu”.

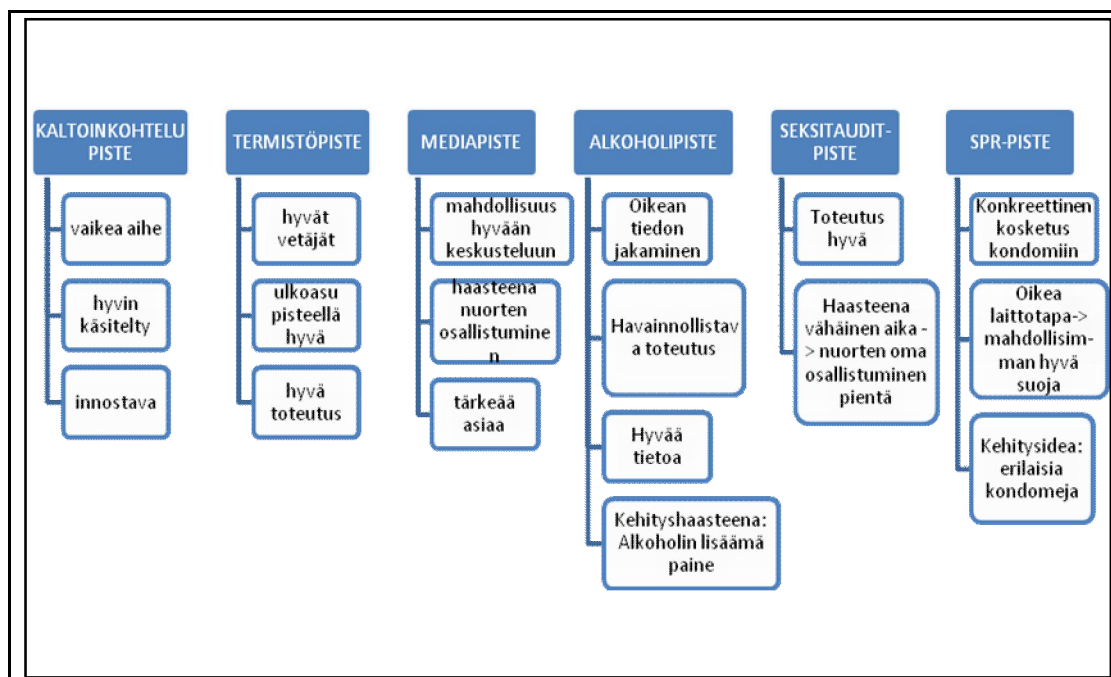

Kuvio 12. Pisteiden vetäjät oppivat teemapäivästä paljon.

Neljäs kysymys oli vertaisarviointikysymys (Kuvio 13). Kaltoinkohtelupistettä kommentoitiin seuraavasti: "vaikea aihe ja silti hyvin käsitelty, innostavasti kerrottu ja nuoret selvästi jaksoivat kuunnella". Termistöpistettä pidettiin vetävän ja mukavan näköisenä julisteineen. Sen vetäjiä kuvattiin reippaiksi ja helposti lähestyttäviksi. Pisteiden leikkiä pidettiin hauskana ja nuoret olivat selkeästi innostuneita ja hyvin mukana. "Termistö tuli hausalla tavalla tutuksi - helppo keskustella sanoista". Media pisteellä koettiin olevan hyvä mahdollisuus keskusteluun, jos ryhmä lähtee siihen mukaan. Pisteellä koettiin olevan erittäin tärkeää asiaa. Tällaista pistettä vastaaja kokee "ehdottomasti tarvittavan ensi kerrallakin".

Alkoholipistettä pidettiin ihan hyvänä. Janaesimerkkiä pidettiin havainnollistavana.

Alkoholipisteen vetäjät kertoivat miten kannattaa toimia tilanteessa, johon nuoret itse eivät osanneet vastata. Hyvänä pidettiin myös tietoa alkoholijuomien määrästä ja pitoisuuksista. Kehitysehdotuksena mietittiin, että jatkossa voisi käsitellä enemmän sitä onko juominen ja seksin harrastaminen oma ilo vai ryhmäpaineen ja muiden miellyttämisen tulosta. Seksitautipisteen toteutus oli yhden vastaajan mielestä "nerokas". Haasteeksi tälle pisteelle koettiin vähäinen aika. Jos aikaa olisi ollut enemmän, olisi nuoret voineet itse osallistua rastin toteutukseen enemmän. SPR:n kondomipisteellä oli hyvää se, kun nuori sai "pakollisen kosketuksen kondomiin". Hyväksi koettiin myös se, että nuoret oppivat oikean kondomin laiton ja samalla saivat oikean suojan. Kehitysideaksi nousi, että pisteellä olisi voinut esitellä erimallisia kondomeja.

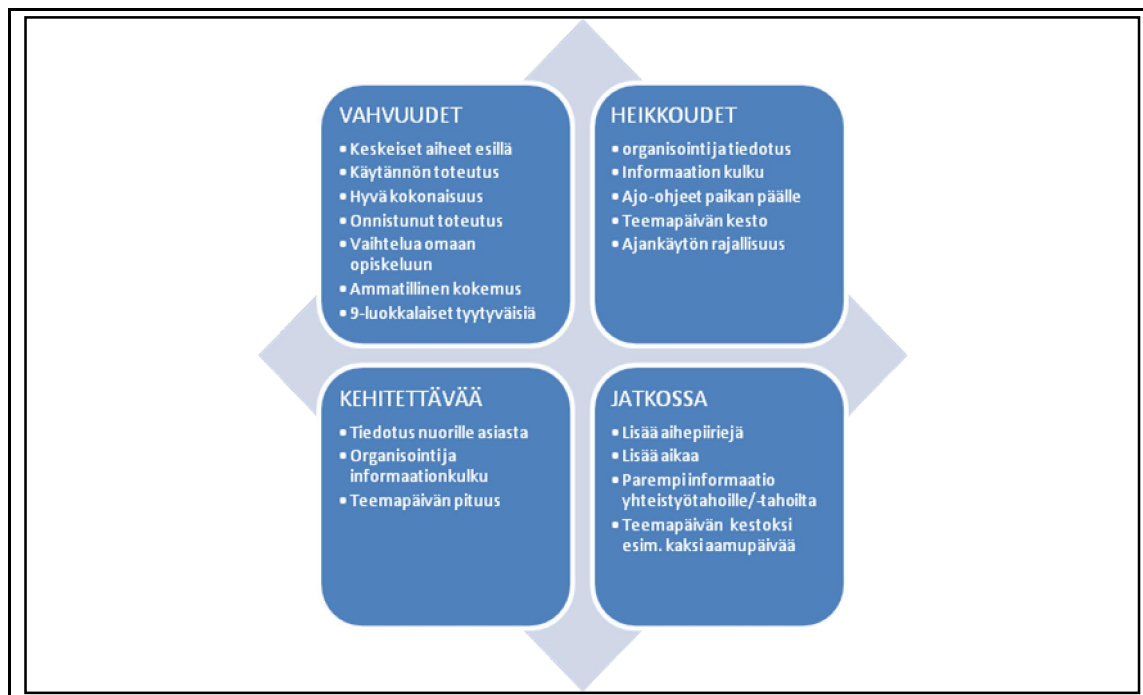

Kuvio 13. Yhteenveto vertaisarviointista.

Ruusuja, risuja ja terveisiä oli jätetty jokaiseen vastaukseen (Kuvio 14). Organisointi jakoi mielipiteitä vastauksissa. Teemapäivän organisoinnista kommentoitiin seuraavaa "organisointi oli onnistunut, vaikka koulun puolesta olisi päivä voinut olla paremmin järjestetty (tilat ja muut käytännön järjestelyt)", "päivä sujui kaiken kaikkiaan hyvin, vaikka pieniä teknisiä vaikeuksia oli" ja "hieman keskeneräinen organisointi". "Toteutus käytännössä toimi kuitenkin pisteillä hyvin". Informoinnista tuli myös palautetta. Informaation kulku koettiin puutteelliseksi. Päivän järjestys ja käytännön toteutus selvisi yhdelle vastaajalle hänen mielestään liian myöhään. Pisteiden vetäjät olisivat halunneet ajo-ohjeet paikan päälle sekä enemmän konkreettista informaatiota päivästä ja aikataulusta.

Kehitysideaksi nousi yhdessä vastauksessa 9.-luokkalaisten informointi opinnäytetyön tekijöiden toimesta: "asiasta olisi hyvä tiedottaa etukäteen, jos on nuoria, jotka eivät halua henkilökohtaisista syistä osallistua seksuaaliterveyskasvuspäivään". Suureksi haasteeksi koettiin teemapäivän pituus. Moni oli sitä mieltä, että puoli päivää olisi riittänyt. Pitkän päivän jaksamisen kannalta iltapäivään olisi toivottu enemmän taukoja sekä mahdollisuutta vaihtaa välillä pistettä, jota veti. Samojen asioiden uudelleen kertominen koettiin tylsänä ja turhauttavanakin. Vastauksissa kävi ilmi ajan puute "nuoret olisivat voineet olla samassa pisteessä pidempäänkin", "paljon asiaa, niin vähän aikaa". Yksi vastaajista oli kommentoinut "seksuaalisuus on laaja aihe ja ois voinut olla enemmän pisteitä". Lisäpisteiden aihe-ehdotuksia olivat esimerkiksi hellyys, tunteet, itsetyydytys, kumppanin valinta, omaan seksuaalisuuteen tutustuminen, milloin nuori on valmis seksiin. Yksi vastaajista tunsikin, että "päivään oli hienosti koottu seksuaaliterveyden keskeiset asiat eri pisteisiin." Kaiken

kaikkiaan teemapäivää pidettiin hyvänä kokonaisuutena ja toteutusta onnistuneena pienistä ongelmista huolimatta. Monet kokivat teemapäivän olevan kivaa vaihtelua opiskeluun ja oppivansa käytännön kautta enemmän nuorista ja heidän kanssaan työskentelystä. Vastaajien mukaan 9.-luokkalaiset näyttivät saaneen teemapäivästä paljon ja vaikuttaneen tyytyväisiltä päivään. Sen koettiin tuovan hyvää kokemusta tulevaa terveydenhoitajan työtä ajatellen.

Kuvio 14. Teemapäivän SWOT-analyysi.

10.3 Arviointi esillä olleista postereista

Seksuaaliterveyskasvatuskurssin yksi osa oli suunnitella rastit ja toteuttaa ne seksuaaliterveyskasvuspäivään. Tuntien aikana opiskelijat tekivät posterit erilaisista lehdistä koskien minä-kuvaa. Posterit olivat esillä teemapäivässä tilan seinillä. 9.-luokkalaiset kommentoivat postereita suullisesti. Nuoret näkivät postereissa "hoikkia, positiivisia, laihoja, treenattuja, vaaleita ja villejä kuvia" oman kertomansa mukaan. Yhden mielestä posterit edustivat kauneusihanteita, toinen piti niiden antamaa minäkuvaa kaukana todellisuudesta. Yksi oppilaista koki kuvat "pieneksi aivopesuksi". Oppilaiden joukosta nousi myös kommentteja, että posterit edustivat vääristynyttä minäkuvaa, ne koettiin "feikeiksi", jotka asettavat paineita.

11 Pohdinta

11.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena oli järjestää Kuitinmäen koulun 9.-luokkalaisille seksuaaliterveyskasvatus teemapäivä ja tätä kautta tukea nuorten seksuaaliterveyden edistämistä mielekkäällä, toiminnallisella tavalla. Tavoitteina oli lisätä nuorten tietoutta seksuaaliterveydestä, saada nuoret pohtimaan omaa seksuaalikäyttäytymistään ja ottamaan vastuuta tästä sekä auttaa heitä löytämään luotettavia tiedonlähteitä.

Toiminnallinen päivä osoittautui hyväksi opetusmenetelmäksi 14–15-vuotiaille nuorille. Myös Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen pro gradu tutkielman ”Oppilaiden asennoituminen seksuaalikasvatukseen ja koettu seksuaaliterveys” tutkimustulokset osoittivat, että jos seksuaaliterveyttä opetettiin mielekkäällä, osallistuttavalla sekä toiminnallisella tavalla, oli opetuksesta hyötyä (Ekman 2006, 3–4; Vilko 2009.)

Nuorten kiinnostus ja aktiivisuus teemapäivän pisteillä oli merkittävä osatekijä koko päivän onnistumiseen. Seksuaaliterveyspäivä koostui yhteensä kuudesta pisteestä, joilla oli kaikilla eri aihe seksuaaliterveyteen liittyen. Aiheet oli valittu nykypäivän nuorten tarpeita ajatellen. Aiheina oli muun muassa seksuaalinen kaltoinkohtelu, media ja seksi, alkoholi ja seksuaalisuus sekä sukupuolitaudit.

Pisteet kierrettiin luokka kerrallaan. Kun luokka oli kiertänyt tunnin aikana kaikki pisteet, jaettiin oppilaille kyselylomakkeet, joiden tarkoituksena oli mitata asetettujen tavoitteiden täyttymistä sekä teemapäivän onnistumista. Myös pisteiden pitäjät täyttivät päivän päätteeksi vertaisarviointi kaavakkeen. Tulokset käsiteltiin nimettöminä sekä laitettiin Excel-taulukoon, minkä jälkeen niistä tehtiin diagrammit. Vastausten tuloksia pohditaan seuraavaksi.

11.2 Tavoitteiden saavuttaminen

Uutta tietoa saatiin jokaisesta pisteestä eli nuorten tietous seksuaaliasioista lisääntyi päivän ansiosta. Tytöt saivat selkeästi eniten tietoa sukupuolitautipisteestä, toiseksi eniten he kokivat saaneensa uutta tietoa SPR:n kondominkäyttöä havainnollistavasta pisteestä. Poikien vastaukset jakautuivat tyttöjä tasaisemmin. Pojat saivat eniten uutta tietoa sukupuolitaudeista sekä seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Sekä Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen pro gradu tutkielmasta ”Oppilaiden asennoituminen seksuaalikasvatukseen ja koettu seksuaaliterveys” että vuonna 1996 tehdystä valtakunnallisesta tutkimusprojekti PESESE:stä kävi ilmi, että sukupuolten välillä seksuaaliterveystiedoissa on eroja. Samoin

voidaan päätellä myös teemapäivän kyselyn vastauksista, vaikka opetussuunnitelma koulussa on sama sekä pojille että tytöille. (Ekman 2006, 3–4; Kontula 2007, 24, 41, 78–87)

Vastausten perusteella pojat pitivät eniten SPR:n kondomiajokorttipisteestä ja tytöt taas termistö pisteestä. Myös Stakesin vuosittaisen kouluterveyskyselyn vuoden 2008 vastauksissa huomattiin selkeitä eroja tyttöjen ja poikien kiinnostuksen kohteissa. Poikia kiinnostivat terveystiedon aiheet yleisesti vähemmän kuin tyttöjä. Lisäksi poikien tiedot seksuaaliterveydestä oli tyttöjä huonommat. (Jokela ym. 2008, 18).

Kaikki vastanneet (vastaamatta jätti kolme oppilasta) kertoivat tietävänsä, mistä löytää luotettavaa tietoa seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa. Kysymyksen asettelun vuoksi ei voida varmasti sanoa, oliko tieto luotettavista tiedonlähteistä lisääntynyt teemapäivän ansiosta, vai oliko nuorilla tietoa näistä jo etukäteen. Vastauksista voidaan joka tapauksessa päätellä, että nuoret tietävät, mistä hakea luotettavaa tietoa.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen teettämän kouluterveyskyselyn vuoden 2006 tuloksista kävi ilmi, että Espoolaisista yläluokkalaisista aiempaa suurempi osa koki terveystiedon seksuaaliopetuksen lisäävän valmiuksia huolehtia terveydestä. Myös teemapäivän kyselyyn vastanneista oppilaista yli puolet vastasi myöntävästi kysyttäessä, aikovatko he jatkossa pohtia vastuullisuutta seksiasioissa aiempaa enemmän. Noin kymmenen prosenttia vastasi kuitenkin, ettei heillä ole tarvetta miettiä asiaa aiempaa enemmän. (Jokela ym. 2006, 18).

Vastauksista voidaan todeta, että teemapäivän ansiosta suurin osa oppilaista tulee jatkossa pohtimaan omaa seksuaalikäyttäytymistään. Lisäksi oppilaat tulevat pohtimaan vastuutaan seksiasioissa. Tästä voidaan myös päätellä, että oppilaat tulevat todennäköisesti ottamaan myös itse enemmän vastuuta seksuaalikäyttäytymisestään.

Tälle opinnäytetyölle asetetut tavoitteet saatiin mitatuksi oppilaille jaetuilla kyselylomakkeilla melko hyvin. Lomakkeen kysymykset oli osattu valita oikein paria kysymyksenasettelu seikkaa lukuun ottamatta. Oppilaiden vastausten perusteella seksuaaliterveyspäivän ja samalla tämän opinnäytetyön tavoitteet toteutuivat hyvin. Toiminnallinen päivä oli lisäksi vastausten perusteella oppilaiden mielestä mukava oppimistyyli.

Pisteiden pitäjien vertaisarviointikaavakkeen vastausten perusteella he kokivat teemapäivän tukevan ammatillista kasvuaan. Tätä kuvailtiin vastauksissa muun muassa asiantuntemuksen lisääntymisenä sekä luottamuksen kasvamisena omaan ammatilliseen identiteettiin, kun saa ohjata oppilaita. Ammatillista kasvua tapahtui pisteillä olleiden mielestä myös nuorten kohtaamisen, ohjaamisen sekä motivoinnin kanssa.

Opinnäytetyön tekijöiden omana tavoitteena oli saada kokemusta intervention järjestämisestä. Lisäksi tavoitteena oli lisätä kokemuksia nuorten kanssa työskentelystä, ryhmän ohjauksesta sekä tietojen ja taitojen tuomisesta käytäntöön. Myös nämä ammatillista kasvua edistävät tavoitteet toteutuivat erittäin hyvin.

11.3 Päivän arviointi

Seksuaaliterveyspäivä Keski-Espoon koululla Kuitinmäen 9.-luokkalaisille sujui kaiken kaikkiaan hienosti ja ilman suurempia takaiskuja. Oppilaat olivat innostuneita ja osallistuivat rasteilla erinomaisesti. Päivän jälkeen jaetun kyselyn ”risut, ruusut ja kommentit päivän järjestäjille” - kohtaan laitettut kommentit olivat lähes poikkeuksetta positiivisia. Oppilaiden iästä sekä päivän aiheesta huolimatta heidän käytöksenä oli rasteilla asianmukaista.

Vain osa opetushenkilökunnasta oli luokan mukana kiertämässä pisteitä. Moni tuli kuitenkin liikuntasaliin katsomaan minkälainen teemapäivän toteutustapa oli sekä mitä aiheita pisteet sisälsivät. Teemapäivän sisältö sekä toteutustapa saivat kehuja koulun henkilökunnalta.

Haasteita päivän suunnitteluun ja organisointiin toi opettajien, oppilaiden sekä päivän toteuttajien aikataulujen yhteensovittaminen sekä informaation mahdollisimman hyvä kulku riittävän nopeasti. Väärinymmärryksiltäkään ei välttytty, sillä kouluilla oli ongelmia tiedonkulussa ja Keski-Espoon sekä Kuitinmäen henkilökunnan edustajien väleissä oli selvästi aistittavissa kireyttä vuorovaikutustilanteissa. Lisäksi oppilaat olivat jakamatta pienryhmiin vastoin aiemmin sovittua ja heillä oli epäselvyyksiä mihin ryhmään kukin kuului.

Lisää haasteita päivän toteutukseen toi myös muun muassa liikuntasalin saaminen käyttöön koko päiväksi, koska ymmärrettävästi liikuntasalinkäyttöaste koulussa, johon on sijoitettu vielä toisenkin koulun oppilaita, on suuri. SPR:n yhteyshenkilön sairastuminen ja sen lisäksi vaihtuminen viimehetkellä toivat myös haastetta organisointiin ja loppujen lopuksi jäätiinkin vaille tarkkoja kondomiajokortin suoritusohjeita. Ajokortit saatiin kuitenkin tästä huolimatta suoritettua.

Päivän toteutusta hankaloitti myös se, että Keski-Espoon koulun ovet olivat lukossa aamulla, eikä koulun henkilökuntaa tavoitettu, vaikka etukäteen oli sovittu, että koululle pääsee valmistelevaan päivää ennen kello kahdeksaa. Tämä hankaloitti käytännön järjestelyjä huomattavasti. Pisteiden pitäjillä sekä tapahtuman organisoijilla tuli kiire saada liikuntasali valmiiksi ennen ensimmäisen luokan saapumista. Alkuperäisen reilun puolen tunnin sijaan aikaa järjestäytyä ja työstää pisteet esittelykuntoon jäi vain 15 minuuttia. Tiukasta aikataulusta huolimatta voidaan todeta, ettei kiire ja kireä tunnelma näkynyt rastien

toteutuksessa eikä osallistujille. Tästä kuuluu kiitos rastien pitäjille ja heidän joustavuudelleen.

Osa rastien pitäjistä oli närkästyneitä siitä, ettei päivän aikana ollut virallisia taukoja tunnin pituisen ruokailun lisäksi. Myöhemmin he kuitenkin ymmärsivät, että luokkien oppilasmäärästä riippuen jokaisella pisteellä ei ollut oppilasryhmää jatkuvasti. Vaikka osassa pisteiden pitäjistä oli aistittavissa kireyttä varsinkin aluksi, vaikuttivat he päivän loppuun tyytyväisiltä tapahtumaan. Suurin osa pisteiden järjestäjistä koki saaneensa päivästä paljon.

11.4 Jatkotutkimushaasteet

Seuraavan samankaltaisen teemapäivän järjestäjät voisivat ottaa vinkkejä tästä opinnäytetyöstä. Huomioon otettavia seikkoja ovat intervention järjestämisen haasteet kuten koulujen henkilökunnan aikataulujen yhteensovittaminen sekä päivän toteuttajien innostaminen. Tämän opinnäytetyön kyselykaavakkeiden tuloksista saadaan tietoa nuorten kiinnostuksen kohteista seuraavaa kertaa varten. Tuloksista käy ilmi myös se, mistä nuoret ovat teemapäivässä saaneet eniten itselleen uutta tietoa. Näistä aiheista kannattaisi jatkossakin puhua nuorille enemmän. Lisäksi teemapäivä voisi olla esimerkiksi kahden aamupäivän mittainen koko päivän sijaan, tai päivän aikana voisi toteuttajilla olla pisteen vaihto, jottei päivä olisi liian yksitoikkoinen. Teemapäivän toiminnallisista rasteista voitaisiin myös tuottaa esimerkiksi materiaalikansio, jota voisi käyttää tukena terveystiedon seksuaaliterveyttä käsittelevillä tunneilla.

Lähteet

Aaltonen, S. 2006. Tytöt, pojat ja sukupuolinen häirintä. Helsinki: Yliopistopaino.

Aho, T., Kotiranta-Anamo, A., Pelander, A. & Rinkinen, T. 2008. Puhutaan seksuaalisuudesta – nuori vastaanotolla. Helsinki: Väestöliitto.

Aittoniemi, M. 2009. TUUMITTU: Viettien viemänä takaisin kouluihin!
<http://www.vihdinuutiset.fi/Uutiset/Kolumnit/TUUMITTU-Viettien-viemana-takaisin-kouluihin!> Luettu 13.5.2009.

EDU. 2007. Opetussuunnitelman perusteet.
<http://www.edu.fi/page.asp?path=498,1329,1529,21828> Luettu 1.3.2009.

EDU. 2008. Terveystieto. < <http://www.edu.fi/SubPage.asp?path=498,1329,1529>> Luettu 1.3.2009.

Erätuli, M., Leino, J. & Yli-Luoma, P. 1996. Kvantitatiiviset analyysimenetelmät ihmistieteissä. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Espoo. 2008. Espoon kouluterveyskyselyn raportti 2008.
<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;9878;9995;57300> Luettu 12.3.2009.

Hjelm, T. 2002. Passio Rakkauden, seksin ja seurustelun filosofiaa nuorille. Vammala: Tammi.

International planned parenthoods federation. 1996. IPPF charter on sexual and reproductive rights. United Kingdom. <<http://www.ippf.org/NR/rdonlyres/6C9013D5-5AD7-442A-A435-4C219E689F07/0/charter.pdf>> Luettu 12.5.2009.

Kauppinen, K. & Purola, M. 2001. Helsinki: Työterveyslaitos.

Kontula, O. & Lottes, I. 2000. Seksuaaliterveys Suomessa. Tampere: Tammi.

Kontula, O. & Meriläinen, H. 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. 2007. Helsinki: Väestöliitto.

Mielenterveyden keskusliitto. 2001. Seksuaalisuus.
http://www.mtkl.fi/tietopankki/arjessa_selviytyminen/seksuaalisuus/ Luettu 8.1.2009.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Nettinappi: Rakkaus ja seksi. 2009. Seksuaaliset vähemmistöt.

<http://www.nettinappi.fi/rakkaus_ja_seksi/vahemmistot.html> Luettu 4.3.2009.

Nuorisotutkimusseura. 2005. Nuoret mediamaailmassa.

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/sivu.php?artikkeli_id=424> Luettu 1.3.2009.

Opettajankoulutuslaitos. 2006. Oppilaiden asennoituminen seksuaalikasvatukseen ja koettu seksuaaliterveys. Pilottitutkimus erään koulun yhdeksäsluokkalaisten seksuaalikasvatuksesta.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10631/URN_NBN_fi_jyu-200745.pdf?sequence=1> Luettu 11.3.2009.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. 2006. Kouluterveys 2006: Etelä-Suomen lääniraportti. <<http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/4339D66E-89A3-4A54-B595-30D618BFFA28/0/esuomi2006rap.pdf>> Luettu 12.3.2009.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2006. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä.

<<http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2006/12/pr1169630707750/passthru.pdf>.> Luettu 24.2.2009.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen - toimintaohjelma 2007-2022. Helsinki: Yliopistopaino.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2006. Terveystiedon edistämisen

laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:19. Helsinki.

<<http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2006/09/pr1158139777250/passthru.pdf>.> Luettu 26.2.2009.

Stakes. 2008. Terve kunta-päivät. <<http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/tyopaperit/T1-2008-VERKKO.pdf>> Luettu 13.2.2009.

Tampereen yliopisto. 2000. Seksuaalikasvatusmateriaalit - pääkaupunkiseutulaisten nuorten näkemyksiä ja kokemuksia <<http://acta.uta.fi/pdf/951-44-4949-5.pdf>> Luettu 12.3.2009.

Terveystiedon edistämisen keskus. 2009. Koulun terveyden edistäminen.

<http://www.health.fi/index.php?page=toi_koulues> Luettu 8.3.2009.

Terveyden edistämisen keskus. 2005. Terveyden edistäminen esimerkein - käsitteitä ja selityksiä. Helsinki: Edita Prima Oy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2007. Seksuaaliterveyden käsitelmärittely.
<<http://info.stakes.fi/seksuaaliterveys/FI/kasite.htm>> Luettu 1.3.2009.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2006. Vaativa seksi vaurioittaa nuorta.
<http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/kansanterveyslehti/lehdet_2006/nro_7_2006/vaativa_seksi_vaurioittaa_nuorta> Luettu 1.3.2009.

Vertio, H. 2003. Terveyden edistäminen. Jyväskylä: Tammi.

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Tammi.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilko, R. 2009. Seksuaaliterveyspäivä Kuitinmäen koululla. Projektityö Otaniemen Laureassa.

Virtanen, J. 2002. Kliininen seksologia. Vantaa: WSOY.

Väestöliitto. 2009. Murrosikä.

<http://www.vaestoliitto.fi/seksuaaliterveys/seksuaaliterveysklinikan_nettipa/nuoret/tietopankit/murrosika/> Luettu 1.3.2009.

Väestöliitto. 2009. Nuorten seksuaalioikeudet.

<http://www.vaestoliitto.fi/seksuaaliterveys/seksuaaliterveysklinikan_nettipa/nuoret/tiedatko_oikeutesi/> Luettu 13.5.2009.

Väestöliitto. 2009. Seksitaudit.

<http://www.vaestoliitto.fi/seksuaaliterveys/seksuaaliterveysklinikan_nettipa/nuoret/tietopankit/seksitaudit/> Luettu 1.3.2009.

Väestöliitto. 2009. Seksuaalinen väkivalta.

<http://www.vaestoliitto.fi/seksuaaliterveys/seksuaaliterveysklinikan_nettipa/nuoret/tietopankit/seksuaalinen_vakivalta/> Luettu 1.3.2009.

Väestöliitto. 2009. Seksuaalioikeudet.

<http://www.vaestoliitto.fi/murkun_kanssa/seksuaalisuus/mita_seksuaalisuus_on/seksuaaliterveys/seksuaalioikeudet/> Luettu 12.5.2009.

Väestöliitto. 2008. Seksuaalisesti kaltoinkohdeltujen nuorten kohtaaminen.

<http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/D95D94CC-8833-4C24-ACFF-A3E0E290CD53/0/b_porras.pdf> Luettu 12.3.2009.

Väestöliitto. 2009. Suojaikäraja.

<http://www.vaestoliitto.fi/seksuaaliterveys/seksuaaliterveysklinikan_nettipa/nuoret/tietopankit/seksi/suojaikaraja> Luettu 1.3.2009.

Wikipedia. 2009. Terveiden edistäminen.

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Terveiden_edist%C3%A4minen> Luettu 1.3.2009.

YLE terveys. 2006. Hyväksyykö maaseutu homot kaupunkia helpommin.

<http://yle.fi/genreportaalit/portaali.php?genre=terveys&osannimi=ajassa_seksuaalisuus&jutunid=6815> Luettu 1.3.2009.

YLE terveys. 2004. Seksuaalivähemmistöihin kuuluvaa kiusataan työssä.

<http://yle.fi/genreportaalit/portaali.php?genre=terveys&osannimi=ajassa_seksuaalisuus&jutunid=2275> Luettu 1.3.2009.

Vastaathan alla oleviin kysymyksiin koskien seksuaaliterveyspäivää. Kysely on luottamuksellinen ja sen tulokset käsitellään nimettöminä.

1. Olen (ympyröi) Tyttö Poika

2. Saitko teemapäivästä uutta tietoa? Kyllä Ei

3. Mistä pisteestä sait eniten itsellesi uutta tietoa? (ympyröi)

- media ja seksuaaliterveyspalvelut
- seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalioikeudet
- seksitaudit
- Spr:n kondomiajokortti
- alkoholi ja seksi
- termistö

4. Mistä pisteestä pidit eniten? _____

5. Tiedätkö, mistä saat luotettavaa tietoa seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa?
(Ympyröi)

Kyllä Ei

6. Saako teemapäivä jatkossa sinut pohtimaan vastuullisuuttasi seksiasioissa aiempaa enemmän? (ympyröi)

Kyllä Ei En osaa sanoa

7. Ruusut, risut ja terveiset teemapäivän järjestäjille:

Kiitos vastauksestasi! ☺ Vastauksesi auttaa kehittämään jatkossa tehtäviä teemapäiviä!

Vastaathan alla oleviin kysymyksiin koskien seksuaaliterveyspäivää. Kysely on luottamuksellinen ja sen tulokset käsitellään nimettöminä.

1. Mitkä aiheet herättivät mielestäsi eniten kiinnostusta 9.-luokkalaisten keskuudessa?

2. Millä tavalla teemapäivään osallistuminen tukee ammatillista kasvuasi?

3. Mitä itse opit/sait teemapäivästä?

4. Tutustu teistä oikealla puolella olevaan info pisteeseen ja kuvaa sitä mitä hyviä ratkaisuja/asioita siinä on ja mitä voisi jatkossa kehittää

5. Ruusut, risut ja terveiset teemapäivän organisoijille:

Kiitos vastauksestasi! ☺ Vastauksesi auttaa kehittämään jatkossa tehtäviä teemapäiviä!

